

**TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINNA KOLLEDŽ**

Rahvusvaheline majandus ja ärikorraldus
Äriõigus

Jevgeni Šibinski

ÄRIÜHINGU JUHATUSE LIKME KOHUSTUSED JA VASTUTUS

Lõputöö

Juhendaja: U. Feldschmidt, *mag. iur.*

Tallinn 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. ÄRIÜHINGU JUHATUSE LIIKME KOHUSTUSED	4
1.1. Osäüingu ja aktsiaseltsi juhtorganite pädevus	4
1.2. Täisüingu ja usaldusüingu osanike pädevus	7
1.3. Tulundusühistu juhtorganite pädevus	9
1.4. Äriüingu juhtorganite pädevuse võrdlemine.....	10
1.5. Juhatuse esindusõigus	12
1.6. Äriüingu juhtorgani liikme kohustuste liigitamine ja tüübid.....	13
1.7. Konkurentsi- ja laenukeeld	17
2. ÄRIÜHINGU JUHATUSE LIIKME VASTUTUS	19
2.1. Juhtimisviga	19
2.2. Äriüingu juhatuse liikme vastutuse põhimõtted	20
2.3. Vastutus süütegude eest	26
KOKKUVÕTE	40
PEZJOME	40
Kasutatud allikad	43
Lühendite nimekiri.....	45

SISSEJUHATUS

Töö eesmärk on välja selgitada, millised kohustused on äriühingu juhatuse liikmel tema pädevuse raames, millest need koosnevad ja milline on vastutus rikkumiste eest. Kas Eesti Vabariigi õigusaktides olevaid puudusi kasutades on võimalik vastutust vältida? Kas õigusaktides esineb äriühingu juhtimise alaseid puudusi, mida juhtorgani liige saab karistamata oma kasuks ja huvides kasutada, samal ajal kohustusi rikkudes? Kui jah, siis on selle töö eesmärk pakkuda lahendusi puuduste kõrvaldamiseks. Autori hüpotees on, et puudusi ei ole.

Eesmärgi täitmiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

- 1) välja selgitada ja analüüsida,
 - milline on äriühingu juhtorgani liikme pädevus ja kohustused;
 - kuidas karistatakse äriühingu juhtorgani liikmeid kohustuste rikkumise eest;
 - kuidas saab vastutust vältida;
- 2) tuua välja tehtud analüüsi järeldused.

Töös käsitletakse äriühingu juhtorgani õiguslikku seisundit ja õigussuhteid äriühingu ning kolmandate isikute vahel, äriühingu juhtorgani liikme pädevust, juhatuse esindusõigust, äriühingu organeid üldiselt, juhtorgani liikmete kohustusi (nii üldiseid kui ka spetsiifilisi), lojaalsuskohustuse koosseisu, keelde (konkurentsi- ja laenukeelud), äriühingu juhtorgani liikmete põhilisi kohustusi (planeerimine, organiseerimine, eestvedamine, äriühingu valitsemine, kontrollimine, organisatsiooni arendamine), äriühingu juhatuse liikmete vastutust, juhtimisvigade tüüpe, süütegusid ja vastutust süütegude eest.

Töö on jagatud kaheks peatükiks. Esimeses käsitletakse äriühingu juhatuse liikme kohustusi ja pädevust ning teises vastutust kohustuste ja seaduste rikkumise eest äriühingu juhtimise raames.

Autor kasutas eesmärgi saavutamiseks kvalitatiivset analüüsi, uuris erinevaid seadusi ja kohtuotsuseid ning teiste autorite töid.

1. ÄRIÜHINGU JUHATUSE LIIKME KOHUSTUSED

1.1. Osaühingu ja aktsiaseltsi juhtorganite pädevus

Äriseadustiku paragrahvide 135 ja 136 järgi on osaühing äriühing, millel on osadeks jaotatud osakapital, kus osanik ei vastuta isiklikult osaühingu kohustuste eest, aga osaühing vastutab oma kohustuste täitmise eest kogu varaga ja minimaalne osakapital on 2500 eurot.

Osanike pädevusse kuuluvad küsimused, mis on määratud äriseadustikuga, on: põhikirja muutmine, osakapitali suurendamine ja vähendamine, nõukogu liikmete valimine ja tagasikutsumine; kui ühingul ei ole nõukogu, siis juhatuse liikmete valimine ja tagasikutsumine; majandusaasta aruande kinnitamine ja kasumi jaotamine; osa jagamine; audiitori valimine; erikontrolli määramine; kui ühingul ei ole nõukogu, siis prokuristi nimetamine ja tagasikutsumine; nõukogu liikmega või juhul, kui ühingul ei ole nõukogu, siis juhatuse liikmega tehingu tegemise otsustamine; tehingu tingimuste määramine; õigusvaidluse pidamise otsustamine ning selles tehingus või vaidluses osaühingu esindaja määramine; osaühingu lõpetamise, ühinemise, jagunemise ja ümberkujundamise otsustamine; muude seaduse või põhikirjaga osanike pädevusse antud küsimuste otsustamine¹.

Osanike ainupädevusse kuulub:

- a) reservkapitali kasutamise otsustamine;
- b) oma osa omandamise või tagatiseks võtmise otsustamine;
- c) enne äriregistrisse kandmist tehtud tehingute heakskiitmise otsustamine;
- d) osa müügi otsustamine osaniku väljaarvamisel.

Osanike pädevust on võimalik põhikirjaga laiendada ja anda osanike pädevusse ka teisi küsimusi, mida seaduses otseselt nimetatud ei ole. Väga oluline on ÄS § 168 lg-s 2 sätestatud põhimõte, et osanikud võivad võtta vastu otsuseid ka juhatuse ja nõukogu pädevusse kuuluvates küsimustes ja vastutada samuti, nagu nõukogu või juhatuse liikmed.

Kui osaühingul on nõukogu, peab juhatus juhtimisel kinni pidama nõukogu seaduslikest korraldustest. Tehinguid, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, võib juhatus teha ainult nõukogu nõusolekul. Juhatus peab esitama nõukogule vähemalt kord nelja kuu jooksul ülevaate osaühingu majandustegevusest ja majanduslikust olukorrast, teatama osaühingu

¹ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 168

majandusliku seisundi olulisest halvenemisest ja muudest osaühingu majandustegevusega seotud olulistest asjaoludest. Kui osaühing on maksejõuetu (alaliselt), peab juhatus viivitamata esitama kohtule osaühingu pankrotiavalduse. Pärast maksejõuetuse ilmnemist peavad juhatuse liikmed tegema ainult neid tehinguid, mis on kooskõlas korraliku ettevõtja hoolsusega. Kui ühingul on nõukogu, valib ja kutsub juhatuse liikmed tagasi nõukogu ning määrab juhatuse esimehe, kui see on ette nähtud põhikirjas. Kui juhatusel on üle kahe liikme, valivad juhatuse liikmed endi hulgast juhatuse esimehe, kes korraldab juhatuse tegevust².

Osaühingu nõukogu pädevuses on juhatusele korralduste andmine äriühingu juhtimisel ning nõusoleku andmine osaühingu nimel selliste tehingute tegemiseks, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest. Ülesannete täitmiseks on nõukogul õigus tutvuda kõikide äriühingu dokumentidega, samuti kontrollida raamatupidamise õigsust, vara olemasolu, äriühingu tegevuse vastavust seadusele, põhikirjale ja üldkoosoleku otsustele. Nõukogul on õigus saada juhatusest teavet äriühingu tegevuse kohta ning nõuda juhatusest tegevusaruannet ning bilansi koostamist. Nõukogu kinnitab ka äriühingu aastaeelarve, kui seda ei ole põhikirjaga antud üldkoosoleku pädevusse. Nõukogu otsustab juhatuse liikmetega tehingute tegemise ja määrab tehingute tingimused, samuti otsustab õigusvaidluse pidamise juhatuse liikmetega. Tehingu tegemiseks ja õigusvaidluse pidamiseks määrab nõukogu äriühingu esindaja. Nõukogu peab taotlema juhatusest osanike üldkoosoleku kokkukutsumist, kui see on ilmselt vajalik äriühingu huvides³.

Äriseadustiku paragrahvide 221 ja 222 järgi on aktsiaselts äriühing, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital. Aktsionär ei vastuta isiklikult aktsiaseltsi kohustuste eest, aga aktsiaselts vastutab kohustuste täitmise eest oma varaga. Minimaalne aktsiakapital on 25 000 eurot.

Aktsiaseltsi üldkoosoleku pädevuses on:

- 1) põhikirja muutmine;
- 2) aktsiakapitali suurendamine ja vähendamine;
- 3) vahetusvõlakirjade väljalaskmine;
- 4) nõukogu liikmete valimine ja tagasikutsumine;
- 5) audiitori valimine;
- 6) erikontrolli määramine;
- 7) majandusaasta aruande kinnitamine ja kasumi jaotamine;
- 8) aktsiaseltsi lõpetamise, ühinemise, jagunemise ja ümberkujundamise otsustamine;

² ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 180

³ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 189

9) nõukogu liikmega tehingu tegemise otsustamine, tehingu tingimuste määramine, õigusvaidluse pidamise otsustamine ning selles tehingus või vaidluses aktsiaseltsi esindaja määramine;

10) muude seadusega üldkoosoleku pädevusse antud küsimuste otsustamine.⁴

Teistes aktsiaseltsi tegevusega seotud küsimustes võib üldkoosolek otsuse vastu võtta juhatuse või nõukogu nõudel. Sellistel asjaoludel tehtud otsuse tegemisega tekitatud kahju eest vastutavad aktsionärid solidaarselt, nagu juhatuse või nõukogu liikmed⁵.

Aktsiaseltsi juhatuse pädevuses on äriühingu esindamine ning juhtimine. Samuti peab juhatus tagama üldkoosoleku otsuste täideviimise, üldkoosoleku teemade ettevalmistamise ja raamatupidamise korraldamise ning koostab üldkoosoleku otsuste eelnõud ja vajalikud projektid. Juhatus korraldab äriühingu sisekontrolli. Juhatus peab juhtimisel kinni pidama nõukogu seaduslikest korraldustest. Tehinguid, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, võib juhatus teha ainult nõukogu nõusolekul⁶. Kui nõukogu annab juhatusele ebaseadusliku või kahjuliku korralduse, mille täitmine tekitab äriühingule kahju, siis vastutavad selle eest nii juhatuse kui nõukogu liikmed solidaarselt⁷.

Aktsiaseltsi nõukogu pädevuses on aktsiaseltsi tegevuse planeerimine ja aktsiaseltsi juhtimise korraldamine ning järelevalve juhatuse tegevuse üle. Kontrolli tulemused teeb nõukogu teatavaks üldkoosolekule⁸. Nõukogu annab juhatusele korraldusi aktsiaseltsi juhtimise korraldamisel.

Nõukogu nõusolek on vajalik aktsiaseltsi nimel selliste tehingute tegemiseks, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest; eelkõige tehingute tegemiseks, millega kaasneb:

- osaluse omandamine ja lõppemine teistes ühingutes;
- tütarettevõtja asutamine või lõpetamine;
- ettevõtte omandamine, võõrandamine või selle tegevuse lõpetamine;
- kinnisasjade ja registrisse kantud vallasasjade võõrandamine ja koormamine;
- välisfiliaalide asutamine ja sulgemine;
- investeringute tegemine, mis ületavad selleks majandusaastaks ettenähtud kulutuste summa;
- laenude ja võlakohustuste võtmine, mis ületavad selleks majandusaastaks ettenähtud summa;

⁴ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 298 lg 1

⁵ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 298 lg 2

⁶ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 306

⁷ Piip, A. (1995). Kaubandusõigus ja protsess. Tallinn. Lk 139.

⁸ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 316

- laenude andmine ja võlakohustuste tagamine, kui see väljub igapäevase majandustegevuse raamest.⁹

Põhikirjaga võib ette näha, et eelnevalt nimetatud tehingute tegemiseks ei ole nõukogu nõusolek vajalik või on vajalik ainult põhikirjas nimetatud juhtudel. Samuti võib määratleda teisi tehinguid, mille tegemiseks on nõukogu nõusolek vajalik. Põhikirjaga võib nõukogule anda õiguse otsustada ka muid küsimusi, mis ei kuulu vastavalt seadusele või põhikirjale juhatuse või üldkoosoleku pädevusse. Nõukogu nimetab ja kutsub tagasi prokuristi. Oma ülesannete täitmiseks on nõukogul õigus tutvuda kõikide aktsiaseltsi dokumentidega, samuti kontrollida raamatupidamise õigsust, vara olemasolu, aktsiaseltsi tegevuse vastavust seadusele, põhikirjale ja üldkoosoleku otsustele. Nõukogul on õigus saada juhatusest teavet aktsiaseltsi tegevuse kohta ning nõuda juhatusest tegevusaruannet ning bilansi koostamist. Aruannete ja teabe esitamist nõukogule võib nõuda nõukogu iga liige. Nõukogu kinnitab ka aktsiaseltsi aastaelarve, kui seda ei ole põhikirjaga antud üldkoosoleku pädevusse. Nõukogu otsustab juhatuse liikmetega tehingute tegemise ja määrab tehingute tingimused, samuti otsustab õigusvaidluse pidamise juhatuse liikmetega. Tehingu tegemiseks ja õigusvaidluse pidamiseks määrab nõukogu aktsiaseltsi esindaja. Nõukogu peab taotlema juhatusest aktsionäride üldkoosoleku kokkukutsumist, kui see on ilmselt vajalik aktsiaseltsi huvides¹⁰.

1.2. Täisühingu ja usaldusühingu osanike pädevus

Nagu on sätestatud äriseadustiku paragrahvis 79, on täisühing äriühing, milles kaks või enam osanikku tegutsevad ühise ärinime all ja vastutavad ühingu kohustuste eest solidaarselt kogu oma varaga. Sama seadustiku paragrahvi 125 järgi on usaldusühing äriühing, milles kaks või enam isikut tegutsevad ühise ärinime all ja vähemalt üks neist isikutest (täisosanik) vastutab ühingu kohustuste eest kogu oma varaga ning vähemalt üks neist isikutest (usaldusosanik) vastutab ühingu kohustuste eest oma sissemakse ulatuses. Vastutus ühingu kohustuste eest on see, mis eristab usaldusühingu osaniku täisühingu osanikust. Kui usaldusosanik ei ole tasunud sissemakset täielikult, vastutab ta äriseadustiku § 132 lg 1 kohaselt usaldusühingu kohustuste eest tasumata sissemakse ulatuses. Usaldusosanikul ei ole õigust usaldusühingut juhtida, kui ühingulepinguga ei ole ette nähtud teisiti. Sellest tulenevalt ei kohaldu temale konkurentsikeelu piirangud, kuna tal

⁹ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 317

¹⁰ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 317

pole antud õigust. Kui usaldusühingu usaldusosanikul ei ole ühingujuhtimise õigust, on oht, et täisosanik, kellel see õigus on, rikub oma kohustusi ja teeb juhtimisotsused ainult oma huvidest lähtudes. See detail eristab täis- ja usaldusühingu osanikke. Täisühingu juhtimine on täisühingu osaniku kohustus ja samas ka õigus ÄS § 88 kohaselt. Ühingulepinguga võib juhtimise õiguse anda ühele või mitmele osanikule, kes võivad ühiselt anda täisühingu juhtimise õiguse kolmandale isikule. Täisühingut juhtima õigustatud osanik võib teha toiminguid, mis on vajalikud täisühingu igapäevaseks majandustegevuseks. Muude tegevuste jaoks on vajalik osanike otsus. ÄS § 85 kohaselt tuleb täisühingu osanikke võrdsetel asjaoludel kohelda võrdselt ja osanikud maksavad võrdseid sissemaksid, kui ühingulepinguga ei ole ette nähtud teisiti.

Täisühingu igal osanikul on õigus ja kohustus osaleda täisühingu juhtimises. Ühingulepinguga võib juhtimise õiguse anda ühele või mitmele osanikule. Sel juhul ei osale teised osanikud täisühingu juhtimises¹¹. Täisühingu juhtimisel võib juhtima õigustatud osanik teha toiminguid, mis on vajalikud täisühingu igapäevaseks majandustegevuseks. Igapäevast majandustegevust ületavate toimingute tegemiseks on nõutav osanike otsus¹². Kohus võib teiste osanike taotlusel juhtima õigustatud osanikult juhtimisõiguse ära võtta, kui selleks on mõjuv põhjus. Mõjuv põhjus on eelkõige olulise kohustuse täitmata jätmine või võimetus ühingu juhtida¹³. Juhtima õigustatud osanik võib mõjuval põhjusel juhtimisõigusest loobuda, teatades sellest ette teistele juhtima õigustatud osanikele, kui loobumine ei kahjusta ühingu huve¹⁴. Täisühingu osanikul on õigus saada hüvitust ühingu huvides tegutsemisel tehtud vajalike kulutuste eest, kui ühinguleping ei näe ette teisiti¹⁵. Osanikul on õigus saada teavet täisühingu tegevusest ja tutvuda täisühingu kõigi dokumentidega, kuid osanik peab hoidma saladuses saadud teabe täisühingu tegevuse ja dokumentide kohta, kui ei ole sätestatud teisiti¹⁶. Osanik ei või teiste osanike nõusolekuta konkureerida täisühinguga samal tegevusalal (see piirang ei või kesta rohkem kui viis aastat arvates osaniku lahkumisest või väljaarvamisest)¹⁷. Piirangu rikkumise korral saab täisühing

¹¹ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 88

¹² ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 89

¹³ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 90

¹⁴ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 91

¹⁵ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 92

¹⁶ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 94

¹⁷ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 95

nõuda keelatud tegevust lõpetamist, keelatud tegevusega saadud tulu üleandmist täisühingule, tekitud kahju hüvitamist¹⁸. Täisühingu osanikud kinnitavad majandusaasta aruande¹⁹.

1.3. Tulundusühistu juhtorganite pädevus

Tulundusühistu seaduse järgi on tulundusühistu eesmärk liikmete majandushuvide soodustamine tarbijate või muude hüvede kasutajana tööpanuse ja teenuste kasutamise kaudu. Minimaalne osakapital on 2500 eurot. Ühistu vastutab kohustuste eest oma varaga. Tulundusühistu saab ühineda ainult teise tulundusühistuga (v.a piiriüleses ühinemises). Äriühingut (sh osaühingu ja aktsiaseltsi) saab ümber kujundada teist liiki äriühinguks ÄS § 478 kohaselt, aga tulundusühistu ümberkujundamine ja tulundusühistuks ümberkujundamine ei ole lubatud.

Tulundusühistu seaduse § 25 kohaselt loetakse tulundusühistu liikmed võrdsetel asjaoludel võrdseks. Tulundusühistu saab asutada vähemalt viis isikut (füüsilised või juriidilised) või vähem, kui neist vähemalt kolm on ühistud²⁰. Tulundusühistu asutaja ei saa olla riik. Kui tulundusühingu asutamist võrrelda muude äriühingu vormidega – näiteks aktsiaseltsi ja osaühinguga –, siis osaühingu ja aktsiaseltsi saab asutada vähemalt üks füüsiline või juriidiline isik.

Tulundusühistu juhatuse pädevuses on ühistu esindamine ja juhtimine. Kui ühistul on nõukogu, peab juhatus juhtimisel kinni pidama nõukogu seaduslikest korraldustest. Tehinguid, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, võib juhatus teha ainult nõukogu nõusolekul. Kui ühistul on nõukogu, peab juhatus esitama nõukogule vähemalt kord nelja kuu jooksul ülevaate ühistu majandustegevusest ja majanduslikust olukorrast, samuti teatama kohe ühistu majandusliku seisundi olulisest halvenemisest ja muudest ühistu majandustegevusega seotud olulistest asjaoludest²¹.

Tulundusühistu nõukogu pädevuses on ühistu tegevuse planeerimine, ühistu juhtimise korraldamine ning järelevalve juhatuse tegevuse üle. Nõukogu pädevuses on anda korraldusi äriühingu korraldamisel, nimetada ja tagasi kutsuda prokuristi, saada teavet äriühingu dokumentide kohta, kontrollida raamatupidamist ja äriühingu tegevust. Kontrollide tulemused

¹⁸ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 96

¹⁹ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 97¹

²⁰ TÜS. RT I, 21.03.2014, 34. § 4

²¹ TÜS. RT I, 21.03.2014, 34. § 55

teeb nõukogu teatavaks üldkoosolekule. Nõukogu teeb äriühingu nimel selliseid tehinguid, mis väljuvad äriühingu rutiinse ja tavapärase majandustegevuse raamest. Nõukogul on õigus saada juhatuselt vähemalt kord nelja kuu jooksul ülevaade äriühingu majandustegevusest ja majanduslikust olukorrast²².

Tulundusühistu üldkoosoleku pädevus:

- 1) põhikirja muutmine;
- 2) kui ühistul ei ole nõukogu, siis juhatuse liikmete valimine ja tagasikutsumine;
- 3) kui ühistul on nõukogu, siis nõukogu liikmete valimine ja tagasikutsumine;
- 4) majandusaasta aruande kinnitamine ja kasumi või kahjumi jaotamine;
- 5) ühistu ühinemise, jagunemise, ümberkujundamise ja lõpetamise otsustamine;
- 6) kui ühistul ei ole nõukogu, siis prokuristi määramine ja tagasikutsumine;
- 7) revidendi või audiitori valimine ja tagasikutsumine;
- 8) juhatuse või nõukogu liikme või ühistu liikme vastu nõude esitamise, samuti juhatuse või nõukogu liikmega tehingu tegemise ja tehingutingimuste otsustamine ning selles nõudes või tehingus ühistu esindaja määramine;
- 9) seaduse või põhikirjaga üldkoosoleku pädevusse antud muude küsimuste otsustamine.²³

1.4. Äriühingu juhtorganite pädevuse võrdlemine

Juhtorgani liige peab täitma eelkõige nii seaduses kui tema ja äriühingu vahel sõlmitud lepingus sätestatud kohustusi²⁴, mille täitmisel on spetsiifilised vastava majandusvaldkonnale omased kriteeriumid²⁵. Ärijuhi ja sealhulgas äriühingu juhtorgani liikme kohustus on eelkõige äriühingu ettevõtluse arendamine ja selleks tarbeks ärivõimaluste otsimine²⁶.

Erinevate äriühingute vormide puhul kehtivad juhtorganite liikmetele üsna võrdsed õigused ja kohustused – juhtorganite liikmed peavad tagama äriühingu igapäevase tegevuse majanduslikult kõige otstarbekamal viisil. Järgnevalt kirjutab autor nii üldistest küsimustest (ehk kirjutab

²² TÜS. RT I, 21.03.2014, 34. § 64

²³ TÜS. RT I, 21.03.2014, 34. § 39

²⁴ Kõve, V. et al. (2003). Äriõigus. Näidised ja kommentaarid. Tallinn. Lk 256

²⁵ Narits, R. (1995) Õiguse entsüklopeedia. Tallinn. Lk 10

²⁶ Ojamäe, E. (2004) Töötaja konkurentsikeeld kui lojaalsuskohustus. Juridica. Nr 2. Lk 115

äriühingust kui sellisest) kui spetsiifilistest üksikasjadest, mis kehtivad konkreetsete äriühingu tüüpide kohta.

Äriühingu üldkoosoleku pädevusesse kuulub:

põhikirja muutmine; osakapitali suurendamine ja vähendamine, aktsiaseltsi puhul ka vahetusvõlakirjade väljalaskmine; nõukogu liikmete valimine ja tagasikutsumine; kui ühingul ei ole nõukogu, siis juhatuse liikmete valimine ja tagasikutsumine; majandusaasta aruande kinnitamine ja kasumi jaotamine; osa jagamine; audiitori valimine; erikontrolli määramine; kui äriühingul ei ole nõukogu, siis prokuristi nimetamine ja tagasikutsumine; nõukogu liikmega või juhul, kui osaühingul ei ole nõukogu, siis juhatuse liikmega tehingu tegemise otsustamine, tehingu tingimuste määramine, õigusvaidluse pidamise otsustamine ning selles tehingus või vaidluses osaühingu esindaja määramine; osaühingu lõpetamise, ühinemise, jagunemise ja ümberkujundamise otsustamine; muude seaduse või põhikirjaga osanike pädevusse antud küsimuste otsustamine.

Aktsiaseltsi, osaühingu, tulundusühingu juhatuse liikme pädevuses on ühingu esindamine ning juhtimine. Kui äriühingul on nõukogu, peab juhatuse esitama nõukogule sätestatud perioodi jooksul ülevaate ühistu majandustegevusest ja majanduslikust olukorrast ning teatama ühistu majandusliku seisundi olulisest halvenemisest ja muudest ühistu majandustegevusega seotud olulistest asjaoludest. Aktsiaseltsi juhatuse liige tagab üldkoosoleku otsuste täideviimise, üldkoosoleku teemade ettevalmistamise ja raamatupidamise korraldamise ning koostab üldkoosoleku otsuste eelnõud ja vajalikud projektid, korraldab äriühingu sisekontrolli. Kui tulundusühistu, osaühing või aktsiaselts on pidevalt maksejõuetu, peab juhatuse liige viivitamata esitama kohtule pankrotiavalduse. Täisühingu/usaldusühingu puhul saab seda teha täisühingu osanik või usaldusühingu täisosanik.

Äriühingu nõukogu planeerib äriühingu tegevust ja korraldab äriühingu juhtimist ning teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle. Kontrolli tulemused annab ta üle üldkoosolekule. Nõukogu annab juhatusele korraldusi äriühingu juhtimisel ning nimetab ja kutsub tagasi prokuristi.

Aktsiaseltsi nõukogu seaduse järgi kinnitab nõukogu ka aktsiaseltsi aastaearve, kui seda ei ole põhikirjaga antud üldkoosoleku pädevusse. Aktsiaseltsi nõukogu otsustab juhatuse liikmetega tehingute tegemise ja määrab tehingute tingimused, samuti otsustab õigusvaidluse pidamise juhatuse liikmetega. Tehingu tegemiseks ja õigusvaidluse pidamiseks määrab aktsiaseltsi nõukogu aktsiaseltsi esindaja. Aktsiaseltsi nõukogu taotleb juhatusele aktsionäride üldkoosoleku kokkukutsumist, kui see on vajalik aktsiaseltsi huvides.

Äriühingu nõukogul on õigus tutvuda kõikide ühingu dokumentidega, kontrollida raamatupidamise õigsust, vara olemasolu, äriühingu tegevuse vastavust seadusele, põhikirjale ja üldkoosoleku otsustele. Osaühingu osanike pädevust on võimalik põhikirjaga laiendada ja anda osanike pädevusse ka teisi küsimusi.

Ainult äriühingul on lepingulised ja lepinguvälised kohustused kolmandate isikute ees²⁷. Äriühingu kohustusi ei saa omistada juhtorgani liikmele ja teda ei saa ka nende rikkumise eest vastutusele võtta²⁸.

1.5. Juhatuse esindusõigus

Osaühingut võib kõikide tehingute tegemisel esindada iga juhatuse liige, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud, et juhatuse liikmed esindavad osaühingut mitmekesi või ühiselt. Juhatuse liikmel ei ole õigust esindada osaühingut tehingute tegemisel, mille puhul vastavalt seadusele otsustavad esindaja määramise eraldi osanikud või nõukogu²⁹.

Juriidilise isiku juhatus või seda asendav organ loetakse suhetes teiste isikutega juriidilise isiku seaduslikuks esindajaks. Juriidilist isikut saab tehingu tegemisel esindada iga juhatuse või seda asendava organi liige, kui seaduse või põhikirjaga ei ole ette nähtud, et juhatuse või seda asendava organi liikmed või mõned neist saavad esindada juriidilist isikut üksnes ühiselt (ühine esindamine). Ühise esindamise korral võivad juhatuse või seda asendava organi liikmed volitada üht või mitut enda hulgast teatud tehingute või teatud liiki tehingute tegemiseks. Eraõigusliku juriidilise isiku puhul kehtib ühine esindamine kolmandate isikute suhtes üksnes juhul, kui selle kohta on tehtud kanne vastavasse registrisse.³⁰

Kohtu tsiviilkolleegiumi otsuse järgi Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 24. mai 2005. aasta määruses nr 3-2-1-53-05³¹. AS Alexela Oil (pankrotis) pankrotihalduri taotlus kompromissi kinnitamiseks ei saa pankrotihaldur pankrotivõlgniku olla selles menetluses esindajaks, kuid seadustest see ei tulene.

²⁷ Tampuu, T. (2003) Deliktiõiguslik vastutus teise isiku tekitatud kahju eest. *Juridica*. Nr 7. Lk 464

²⁸ Saare, K. (2003) Esindusorgani liikme käitumise omistamisest eraõiguslikule juriidilisele isikule seoses vastutuse küsimusega. *Juridica*. Nr 10. Lk 679

²⁹ Arumäe, U. (2012) Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 61

³⁰ TsÜS. RT I, 12.03.2015, 106. § 34

³¹ RKTKo 24.05.2005 nr 3-2-1-53-05

Haldur esitab kompromissotsuse viivitamata kinnitamiseks kohtule³²; kompromiss tehakse võlgniku või halduri ettepanekul pankrotimenetluses pärast pankroti väljakuulutamist³³. Pankrotihaldur (haldur) on pankrotimenetluses võlgniku seaduslik esindaja, kes teeb võlgniku nimel pankrotivaraga seonduvaid tehinguid ja muid toiminguid ning esindab võlgnikku kohtus pankrotivaraga seotud vaidlustes. Juriidilisest isikust võlgniku puhul võib haldur esindada võlgnikku kõigis tehingutes ja õigustoimingutes³⁴.

1.6. Äriühingu juhtorgani liikme kohustuste liigitamine ja tüübid

Juhtorgani liikmete kohustused jagunevad juhatuse, nõukogu ja üldkoosoleku kohustusteks. Juhatuse kohustused hõlmavad juhtimist ja eestvedamist, arendustegevust, töö organiseerimist; nõukogu kohustused hõlmavad äriühingu tegevuse planeerimist, äriühingu juhtimise korraldamist, juhatuse tegevuse kontrollimist; üldkoosoleku kohustused hõlmavad äriühingu eesmärgi ja väärtuste kujundamist, äriühingu valitsemise korraldamist, nõukogu tegevuse kontrollimist.

Eesti õiguskirjanduses on kasutatud liigitust, mis jagab kohustused tulenevalt nende hierarhilisest jaotusest üldisteks, põhilisteks ja spetsiifilisteks kohustusteks³⁵. Juhtorganite liikmete üldised kohustused on meetodilised³⁶, nendega sätestatakse juhtorganite liikmete kõige üldisemad kohustused. Üldistest kohustustest tuleb juhtorganite liikmetel kinni pidada ka põhiliste ja spetsiifiliste kohustuste täitmisel.

Ühingu organite liikmete üldised kohustused on hoolsus- ja lojaalsuskohustus. Üldine hoolsuskohustus annab standardi, mil viisil peavad juhtorgani liikmed igapäevaseid konkreetsemaid kohustusi täitma³⁷. Juriidilise isiku juhtorgani liikmed peavad oma seadusest või põhikirjast tulenevaid kohustusi täitma juhtorgani liikmelt tavaliselt oodatava hoolega ja olema juriidilisele isikule lojaalsed³⁸.

³² KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 183

³³ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 178

³⁴ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 54

³⁵ Arumäe, U. (2012) Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 69

³⁶ *Ibid.*, lk 70

³⁷ Kalas, T. (2000) *Juridica*. Nr 5. Lk 273

³⁸ TsÜS. RT I, 12.03.2015, 106. § 35

Üldisteks kohustusteks loetakse juhtorganite liikmete hoolsus- ja lojaalsuskohustust. TsÜS § 35 kohaselt peavad äriühingu juhtorgani liikmed täitma seadusest või põhikirjast tulenevaid kohustusi juhtorgani liikmelt tavaliselt oodatava hoolega ja olema juriidilisele isikule lojaalsed³⁹.

ÄS § 187, § 315, § 327 tulenevalt on juhtorgani liige kohustatud täitma kohustusi korraliku ettevõtja hoolsusega.

Hoolsuskohustuse täitmine väljendub juhtimisorgani liikme tegevuses. Hoolsuskohustuse põhimõtte järgimine tähendab, et juhtorgani liige peaks ilmutama hoolsust, mida mõistlik inimene taolises ametis sarnastel tingimustel üles näitaks.

Hoolsuskohustuse definitsiooni formuleerimiseks tuleb vaadata VÕS § 620 läbi kohtupraktika juurdunud arusaamade⁴⁰.

Käsundisaaja peab käsundi täitmisel tegutsema käsundiandjale lojaalselt ja käsundi laadist tuleneva vajaliku hoolsusega. Käsundisaaja peab täitma käsundi vastavalt oma teadmistele ja võimetele käsundiandja jaoks parima kasuga ning ära hoidma kahju tekkimise käsundiandja varale. Oma majandus- või kutsetegevuses tegutsev käsundisaaja peab lisaks sellele toimima üldiselt tunnustatud kutseoskuste tasemel⁴¹. See on äriühingu ja juhtorgani suhetest rääkides nende kõige suurem ühisosa⁴².

On väga oluline, et juhatuse liige oleks alati enne vastava juhtimisotsuse tegemist piisavalt informeeritud⁴³. 50–60% informatsiooni laekub olemasolevatest informatsiooniallikatest. Täiendava informatsiooni saamiseks tuleb teha lisauuringuid. Ärijuht peab lisaks hoolsusele ja informeeritusele hindama potentsiaalseid tehinguga kaasnevaid riske. Risk on ohtude ja võimaluste kombinatsioon⁴⁴.

Lojaalsuskohustus seisneb keeldudes (konkurentsi- ja laenukeeld) ja kohustustes (konfidentsiaalsus- ja huvide konflikti vältimise kohustus). Kolmas komponent on muul viisil

³⁹ TsÜS RT I, 12.03.2015, 106. § 35

⁴⁰ Viilop, M.-P. (2015) Äriühingu juhtorgani liikme vastutuse kui rahalise riski kindlustamine. Lk 14

⁴¹ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 620

⁴² Viilop, M.-P. (2015) Äriühingu juhtorgani liikme vastutuse kui rahalise riski kindlustamine. Lk 15

⁴³ Arumäe, U. (2012) Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 73

⁴⁴ *Ibid.*

lojaalne käitumine. Lojaalsuskohustuse eesmärk on vältida aktsionäride või osanike ära kasutamist äriühingut juhtivate või seda kontrollivate aktsionäride või osanike poolt⁴⁵.

Juhatuse liikmed peavad vältima enda ja äriühingu huvide konflikti ning nende otsuste tagajärjed ei tohi olla seotud isikliku huviga. Äriühingu juhatuse liige ei tohi mõelda üksnes ühingu tulu saamisest, vaid ka töötajate heaolust ja aktsionäride, osanike, võlausaldajate huvidest. Juhatuse liikmed peavad eelistama aktsiaseltsi ja aktsionäridega seotud tegevuses nende, mitte enda huvisid. Äriühingu juhatus peab käituma äriühingule lojaalselt.

Äriühingus on konfidentsiaalsuskohustuse keskseks mõisteks ärisaladus. Ärisaladuse definitsiooni ei ole, aga praktikas on välja kujunenud piirid, mille kohaselt kuulub ärisaladuse alla äriühingut puudutav informatsioon, mis on dokumenteeritud või mis seondub mingil viisil äriühingu tegevusega. Ka kuulub ärisaladuse alla informatsioon, mille sattumine kolmandate isikute kätte võib kujutada konkreetsele äriühingule ohtu⁴⁶.

Äriühingu organite liikmete põhilised kohustused on juhtimine ja eestvedamine, arendustegevus, töö organiseerimine (juhatuse ülesanded), äriühingu tegevuse planeerimine, äriühingu juhtimise korraldamine, juhatuse tegevuse kontroll (nõukogu ülesanded), ühingu eesmärgi ja väärtuste kujundamine, ühingu valitsemise korraldamine, nõukogu tegevuse kontroll (üldkoosoleku ülesanded).

Planeerimine kui juhtimisfunktsioon koosneb kolmest põhikomponendist: eesmärkide püstitamisest, poliitika formuleerimisest ja protseduurireeglite kehtestamisest⁴⁷. Organiseerimine järgneb planeerimisele ning on juhtimisfunktsioon, mis koosneb äriühingu struktureerimisest ja töötajate käitumise koordineerimisest. Käitumist koordineeritakse nii, et eelneva planeerimisega püstitatud eesmärgid saaksid realiseeritud. Organiseerimise siht on strateegiliste eesmärkide saavutamine, selle protsessi käigus arendatakse organisatsiooni ressursse. Teine organiseerimise funktsioon on organisatsiooni mehitamise eesmärgil ettekavatsuslik rollistruktuuri sisseseadmine⁴⁸. Eestvedamise roll seisneb inimeste mõjutamises, et nad organisatsiooni või rühma eesmärkide saavutamiseks oma tööülesandeid korralikult täidaksid. Eestvedamine on ka inimeste juhtimine, mis seisneb inimeste organiseerimises ja koos töötama motiveerimises. Selleks

⁴⁵ Arumäe, U. (2012) Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 70

⁴⁶ Viilop, M.-P. (2015) Äriühingu juhtorgani liikme vastutuse kui rahalise riski kindlustamine. Lk 24

⁴⁷ Arumäe, U. Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 76

⁴⁸ *Ibid.*

pole juhi võim piisav, sest alluvad peavad ise soovima juhile järgneda, et tehtud töö tulemus oleks positiivne. Juhtimise meetodid on erinevad: administratiivsed, majanduslikud ja sotsiaalpsühholoogilised. Majanduslikud meetodid on töötasu, preemiad, ühekordsed materiaalsed hüvised, osalemine äriühingu kasumis, aktsiad, materjal, tööjõu kulunorm, sisehinnad, allüksuse isetasuvus, rahatrahvid ja sanktsioonid. Sotsiaalpsühholoogilised meetodid on korralduste andmine (toon), ergutused ja laitused (teostamise vorm), koostöö pakkumine, alluvate iseseisvuse ja vastutuse suurendamine, heade suhete säilitamine kollektiivis, konfliktide summutamine, kasvatustöö, veenmine jms. Administratiivsed vahendid on käskkiri, korraldus, juhend, kinnitus, volituste ja vastuste delegeerimine, töölepingu tingimuste ja töötingimuste muutmine. Ühingu valitsemine (*corporate governance*) on juhtimise kontrollimise ja erinevate huvide ühingu sisemiste ja väliste huvigruppide vahel tasakaalustamise protsess. Kontrollimine (järelevalve) on süstemaatiline protsess, mille kaudu reguleeritakse organisatsioonilist tegevust, kooskõlastatakse plaanid, eesmärgid ja standardid. Organisatsiooni arendamine sisaldab töö mitmekesisemaks muutmist tootmisettevõttes, struktuurimuutuseid ja tippjuhtkonnast meeskonna moodustamist munitsipaalasutuses⁴⁹.

Äriühingu juhtorgani liikmete spetsiifilised kohustused on äriühingu juhatuse, nõukogu ja üldkoosoleku ülesanded, mis omakordselt koosnevad raamatupidamise korraldamisest; üldkoosoleku kokku kutsumisest; pankrotiavalduse esitamisest; informeerimisest ja aruandluse nõukogule või omanikule esitamisest (äriühingu juhatuse ülesanded); prokuristi nimetamisest ja tagasi kutsumisest; juhatuse liikmega tehingu tegemisest; nõukogu esimehe valimisest; omanikele informatsiooni ja aruandluse esitamisest (äriühingu nõukogu ülesanded); põhikirja muutmisest; äriühingu kapitali suurendamisest ja vähendamisest; nõukogu liikmega tehingu tegemisest; tegevuse lõpetamisest; ühinemise, jagunemise, ümberkujundamise otsustamisest (üldkoosoleku ülesannetest). Üks olulisemaid spetsiifilisi kohustusi on äriühingu raamatupidamise korraldamine, kuna see on eeldus teiste juhtorgani liikmete ülesannete täitmiseks. Raamatupidamist ja avalikustamise nõuete täitmist on vaja äriühingu heaks juhtimiseks. Raamatupidamiskohustuse täitmine on vajalik ka selleks, et varajane hoiatussüsteem funktsioneeriks korrektselt. Raamatupidamise nõuetekohane täitmine loob ettekujutuse sellest, milline on äriühingu majanduslik olukord.

Kui aktsionäride või osanike üldkoosolek jääb ettenähtud korras kokku kutsumata ajal, mil bilansi seisukord näitab, et netovara on vähem kui pool osa- või aktsiakapitalist või netovara on olnud alla

⁴⁹ Arumäe, U. Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 76

seadusega kehtestatud osa- või aktsiakapitali alammäära, karistatakse seda rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega⁵⁰.

Kui äriühing on muutunud TsÜS § 36 kohaselt püsivalt maksejõuetuks, peab äriühingu juhatuse kaitsenormina kolmandate isikute (võlausaldajate ja aktsionäride) ees esitama pankrotiavalduse⁵¹. Selle eesmärk on õiguskäibe hoiatamine maksejõuetu aktsiaseltsi eest. Juhatuse ei pea laskma äriühingul muutuda maksejõuetuks. Selleks, et olla kindel, et äriühingu omakapital vastab seaduses ettenähtud nõuetele, on soovitatav koostada vahebilansse nii tihti kui võimalik. Selline kohustus võib olla kajastatud äriühingu põhikirjas. ÄS § 166 lg 1 ja 287 lg 1 alusel peavad äriühingu juhatuse liikmed teavitama äriühingu osanikke või aktsionäre äriühingu tegevuse kohta ning võimaldama neil äriühingu dokumentidega tutvuda. ÄS § 166 lg 2 ja 287 lg 2 kohaselt on äriühingu juhtivatel liikmetel õigus keelduda teabe andmisest ja dokumentide esitamisest, kui see võib äriühingule olulist kahju tekitada.

1.7. Konkurentsi- ja laenukeeld

Konkurentsikeeluga isik ei või osanike või nõukogu nõusolekuta olla füüsilisest isikust ettevõtja ühingu tegevusalal; olla ühinguga samal tegevusalal tegutseva täisühingu osanik või usaldusühingu täisosanik; olla ühinguga samal tegevusalal tegutseva äriühingu juhtimisorgani liige, välja arvatud siis, kui tegemist on ühte kontserni kuuluvate äriühingutega.

Konkurentsikeelu rikkumisel võib täisühing nõuda keelatud tegevuse lõpetamist, keelatud tegevusest saadud tulu üleandmist täisühingule, samuti kahju hüvitamist ulatuses, mis ületab sissenõutud tulu. Nõude aegumistähtaeg on kolm kuud – kolm aastat konkurentsikeelu rikkumisest⁵².

Kui osaühingu juhatuse liikme tegevus on vastuolus konkurentsikeeluga, võib osaühing nõuda juhatuse liikmelt keelatud tegevuse lõpetamist ja keelatud tegevusest saadud tulu üleandmist osaühingule, samuti kahju hüvitamist ulatuses, mis ületab sissenõutud tulu. Nõude aegumistähtaeg on kolm kuud – kolm aastat konkurentsikeelu rikkumisest⁵³.

⁵⁰ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 380

⁵¹ Tampuu, T. (2003) Juridica. Nr 2. Lk 78

⁵² ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 96

⁵³ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 185

Tulundusühistu juhatuse liige ei või üldkoosoleku nõusolekuta, nõukogu olemasolu korral aga nõukogu nõusolekuta olla füüsilisest isikust ettevõtja ühistu tegevusalal ega olla ühistu tegevusalal tegutseva täisühingu osanik või usaldusühingu täisosanik, olla ühistu tegevusalal tegutseva äriühingu juhtimisorgani liige, välja arvatud juhul, kui on tegemist ühte kontserni kuuluvate ühingutega. Kui juhatuse liikme tegevus on vastuolus konkurentsikeeluga, võib ühistu nõuda juhatuse liikmelt keelatud tegevuse lõpetamist. Nõude aegumistähtaeg on kolm kuud – kolm aastat konkurentsikeelu rikkumisest⁵⁴.

Aktsiaselts saab konkurentsikeelu rikkumise puhul esitada nõude juhatuse liikme vastu kolme aasta jooksul pärast rikkumise toimepanemist; keelu rikkumisest põhjustatud kahju hüvitamise nõude aegumistähtaeg on viis aastat⁵⁵.

Laenukeeldu rakendatakse osaühingute ja aktsiaseltside suhtes. Äriseadustiku § 159 lg-s 1 keelatakse osaühingutel anda laenu oma osanikule, kelle osa esindab rohkem kui 5% osakapitalist; äriühingu emaettevõtja osanikule, aktsionärile või liikmele, kelle osa või aktsiatega on esindatud rohkem kui 5% emaettevõtja osa- või aktsiakapitalist; isikule osaühingu osa omandamiseks; oma juhatuse ja nõukogu liikmele ning prokuristile. Äriseadustiku § 281 lg-s 1 keelatakse aktsiaseltsidel anda laenu oma aktsionärile, kelle aktsiatega on esindatud rohkem kui 1% aktsiakapitalist; äriühingu emaettevõtja osanikule, aktsionärile või liikmele, kelle osa või aktsiatega on esindatud rohkem kui 1% emaettevõtja aktsiakapitalist; isikule aktsiaseltsi aktsiate omandamiseks; oma juhatuse ja nõukogu liikmele ning prokuristile. Tütarettevõtja võib anda laenu oma emaettevõtjale või emaettevõtja aktsionärile, osanikule või liikmele, mis moodustab tütarettevõtjaga sama kontserni, kui sellega ei kahjustata osaühingu majanduslikku seisundit ega võlausaldajate huve. Tütarettevõtja ei või anda laenu osaühingu osa omandamiseks. Ei osaühing ega aktsiaselts või tagada võetavat laenu. See keeld ei kehti emaettevõtja võetava laenu tagamisele ning tütarettevõtjaga sama kontserni moodustava emaettevõtja aktsionäri, osaniku või liikme võetava laenu tagamisele, kui sellega ei kahjustata osaühingu majanduslikku seisundit ega võlausaldajate huve. Äriühing ei või tagada osaühingu osa ja aktsiaseltsi aktsiate omandamiseks võetavat laenu.

⁵⁴ TÜS. RT I, 21.03.2014, 34. § 62

⁵⁵ Kõve, V. (1995) Äriühingu juhatuse liikme kohustused ja vastutus. Juridica. Nr 4. Lk 194, 502, 510.

2. ÄRIÜHINGU JUHATUSE LIIKME VASTUTUS

2.1. Juhtimisviga

Juhtimisvigu on kaht tüüpi (asjade tegematajätmine ja valmisoleku puudumine asjade tegemiseks), kumbki neist jaguneb kaheks osaks: asjade tegematajätmine suutmatuseks muutustega kaasa minna ning väheeks kontrolliks tegevuse üle; asjade tegemiseks valmisoleku puudumine aga ülepaisumiseks ja liigse mõju alla sattumiseks.

Tegematajätmise vead (*errors of omission*) on need, mille puhul juhid jätavad asjad tegemata ja toimepanemise vead (*errors of commission*) need, mille puhul juhid ei ole asjade tegemiseks valmis. Nimetatud kaks nähtust on kõige levinumad vigade tüübid. Raske juhtimisvea (*Grave error in management*) mõiste, mida kasutatakse õiguses, on sõnastatud pankrotiseaduses (PankrS § 28 lg 2). Juhtimisviga on äriühingu juhtimisorgani liikmete kohustuste rikkumine. Raske juhtimisvea tagajärg võib olla pankroti kuulutamine, sest juhtimisviga võib põhjustada maksejõetuse⁵⁶.

Pankrotiseaduse § 28 lg 2 kohaselt loetakse raskeks juhtimisveaks füüsilisest või juriidilisest isikust võlgniku juhtorgani liikme poolt oma kohustuse rikkumist tahtlikult või raske hooletuse tõttu. VÕS-i § 104 lg-s 2 on sätestatud tsiviilõigusliku süü vormid, milleks on hooletus, raske hooletus ja tahtlus. Hooletus on vajaliku hoole järgimata jätmine, raske hooletus on vajaliku hoole olulisel määral järgimata jätmine ja tahtlus on õigusvastase tagajärje soovimine võlasuhte tekkimisel, täitmisel või lõpetamisel⁵⁷. Kohustuste rikkumine on kohustuse täitmata jätmine või mittenõuetekohane täitmine, sealhulgas täitmisega viivitamine⁵⁸.

⁵⁶ Arumäe, U. (2012) Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 84

⁵⁷ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 104

⁵⁸ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 100

2.2. Äriühingu juhatuse liikme vastutuse põhimõtted

Juhatus liige vastutab õiguslikult eelkõige äriühingu ees⁵⁹. Kolmandate isikute ees vastutamist reguleeritakse eelkõige deliktiõiguse normidega⁶⁰.

TsÜS §-s 37 sätestatakse kõikide juriidiliste isikute juhatuse liikmete vastutuse piirangud. Äriühingu juhatuse liikmete vastutusest räägitakse ÄS §-s 187 ja 315, mis sisuliselt dubleerib § 187.

Juhatus liige peab oma kohustusi täitma korraliku ettevõtja hoolsusega. Juhatus liikmed, kes on oma kohustuste rikkumisega tekitanud kahju osaühingule, vastutavad tekitatud kahju hüvitamise eest solidaarselt. Juhatus liige vabaneb vastutusest, kui ta tõendab, et on oma kohustusi täitnud korraliku ettevõtja hoolsusega. Juhatus liikme vastu esitatava nõude aegumistähtaeg on viis aastat, kui osaühingu põhikirjas või kokkuleppel juhatuse liikmega ei ole ette nähtud muud aegumistähtaega. Kahju hüvitamist osaühingule võib nõuda ka osaühingu võlausaldaja, kui ta ei saa oma nõudeid rahuldada osaühingu vara arvel. Osaühingu pankroti väljakuulutamise korral võib nõude osaühingu nimel esitada ainult pankrotihaldur. Võlausaldajal või pankrotihalduril on õigus nõue esitada ka juhul, kui osaühing on nõudest juhatuse liikme vastu loobunud või sõlminud temaga kompromissilepingu või nõuet või selle esitamist kokkuleppel juhatuse liikmega muul viisil piiranud või aegumistähtaega lühendanud⁶¹.

Juriidilise isiku juhtorgani liikmed, kes on oma kohustuse rikkumisega tekitanud kahju juriidilisele isikule, vastutavad juriidilise isiku ees solidaarselt. Juhtorgani liige ei vastuta, kui ta tegutses vastavalt juriidilise isiku üldkoosoleku või muu pädeva organi õiguspärasele otsusele.

Kahju hüvitamist juriidilisele isikule võib nõuda ka juriidilise isiku võlausaldaja, juhul kui ta ei saa oma nõudeid rahuldada juriidilise isiku vara arvel.

Võlausaldajal on õigus nõue esitada ka juhul, kui juriidiline isik on nõudest juhtorgani liikme vastu loobunud või sõlminud temaga kompromissilepingu. Võlausaldajal on õigus nõue esitada ka juhul, kui juhtorgani liikme vastutust on seaduses sätestatuga võrreldes piiratud.

Juriidilise isiku juhtorgani liikme vastu esitatava nõude aegumistähtaeg on viis aastat kohustuse rikkumisest⁶².

⁵⁹ Saare, K. (2004) Eraõigusliku juriidilise isiku õigussubjektsuse piiritlemine. Lk 210

⁶⁰ Peltzer, M. et al. (1996) Lk 61

⁶¹ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 187

⁶² TsÜS. RT I, 12.03.2015, 106. § 37

Juhtorgani liikme vastutusel on alus, liik ja tagajärg. Alus võib olla kohustuse rikkumine, tekitatud kahju või süü; vastutus jaotatakse lepinguliseks, lepinguväliseks, karistusõiguslikuks vastutuseks; tagajärg aga kahju hüvitamiseks, karistuseks väärteo eest, karistuseks kuriteo eest.

Juhatuse liikmed, kelle kohustuste rikkumine tekitas kahju osaühingule, peavad tekitatud kahju hüvitama, kuid mitte juhul, kui äriühingu juhatuse liige tõendab, et ta on kohustusi täitnud korraliku ettevõtja hoolsusega.

Kohustust rikkunud isik vastutab kohustuse rikkumise eest, välja arvatud, kui rikkumine on vabandata. Eeldatakse, et kohustuse rikkumine ei ole vabandata. Kohustuse rikkumine on vabandata, kui kohustust rikkunud isik rikkus kohustust väärramatu jõu tõttu. Väärramatu jõud on asjaolu, mida kohustust rikkunud isik ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtudes ei saanud temalt oodata, et ta lepingu sõlmimise või lepinguvälise kohustuse tekkimise ajal selle asjaoluga arvestaks või seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks. Kui väärramatu jõu mõju on ajutine, on kohustuse rikkumine vabandata üksnes aja vältel, mil väärramatu jõud kohustuse täitmist takistas. Seaduses või lepinguga ettenähtud juhtudel vastutab isik oma kohustuse rikkumise eest rikkumise vabandata. ⁶³

Juriidilise isiku juhtorgani liige ei vastuta, kui ta tegutses vastavalt juriidilise isiku üldkoosoleku või muu pädeva organi õiguspärasele otsusele ⁶⁴. Õiguspäraseks loetakse ainult sellist otsust, mis sisaldabki endas juhatuse liikmele antud suunist toimida majanduslikult kõige otstarbekamal viisil ja äriühingu parimate huvide kohaselt ⁶⁵.

Kahju hüvitamise eesmärk on kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud ⁶⁶. Lisaks kahju olemasolule on juhatuse liikme vastutuse kohaldamiseks vajalik põhjuslik seos lepingu rikkumise ja tekkinud kahju vahel, mis tähendab, et juhatuse liige peab kahju hüvitama üksnes juhul, kui asjaolu, millel tema vastutus põhineb, on kahju tekkimisega sellises seoses, et tekkinud kahju on selle asjaolu tagajärg ⁶⁷.

⁶³ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 103

⁶⁴ TsÜS. RT I, 12.03.2015, 106. § 37

⁶⁵ Arumäe, U. (2012) Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt. Tallinn. Lk 82

⁶⁶ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 127

⁶⁷ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 127 lg 4

Vaatleme Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 3. juuni 2002. aasta kohtuotsust 3-2-1-75-02. ASi Trikado (pankrotis) hagi Ragnar Kõgeli vastu raske juhtimisveaga tekitatud kahju hüvitamiseks. Kuna juhatuse juhatus on ÄS-i § 306 lg-te 1 ja 2 alusel kohustatud tegutsema majanduslikult kõige otstarbekamal viisil, siis raske juhtimisveaga, mis põhjustas kahju äriühingule, on aluseks võlausaldajate hüvitamise nõudele juhatuse liikme süü puhul.

Äriühingu juhtorgani liige vastutab tekkinud kahju hüvitamise eest, kui tema kohustuse rikkumine oli kahjustatud isikule tekkinud kahju põhjuseks ehk rikkumine ja kahju on omavahel põhjuslikus seoses⁶⁸.

Juhtorgani liikme õigusliku vastutuse kohaldamise eeldus on materiaalõiguslike aluste olemasolu. Käsunduslepingul põhineva võlasuhte puhul on vastutuse materiaalõiguslikud alused kohustuse rikkumine, kahju ning rikkumise ja kahju vaheline põhjuslik seos. Juhtorgani liige on äriühingu suhtes kohustust rikkunud, kui juhtorgani liikme ja äriühingu vahelisest võlasuhtest tuleneva kohustuste nõuetekohane täitmine oleks välistanud kahjuliku tagajärje tekkimise äriühingule. Kohustuse rikkumisega on tegemist siis, kui juhtorgani liikme tegevus ei ole kooskõlas käitumisega, mida eeldas vastava kohustuse olemus ja sisu. Kohustuse rikkumine võib seisneda võlasuhtest tuleneva kohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmisel, sealhulgas täitmisega viivitamisega⁶⁹. Kohustuse rikkumist peab äriühing tõendama. Kui rikkumine on tõendatud, siis eeldatakse, et juhtorgani liige vastutab tekitatud kahju eest⁷⁰. Juhtorgani liige ei vastuta kohustuse rikkumise eest, kui ta ei ole selles süüdi (lepinguvälise kohustuse puhul) või kui kohustuse rikkumine on vabandata (lepingulise kohustuse puhul). VÕS-i § 103 lg 1, § 104, § 1050 lg 1 kohaselt peab süü puudumist tõendama juhtorgani liige. Kui asjaolu, mis toob kaasa kohustuse rikkumise, on väljaspool juhtorgani liikme mõju, on kohustuse rikkumine vabandata. Seda asjaolu nimetatakse vääramatuks jõuks. Vääramatuks jõuks loetakse asjaolusid, mille kahjulike tagajärgede vältimist ei saa äriühingu juhatuse liikmelt eeldada⁷¹. Kui juhatuse liikmelt võiks objektiivselt oodata asjaolu mõjutamist või ärahoidmist, ei ole kohustuse rikkumine vabandata⁷².

⁶⁸ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 127 lg 4

⁶⁹ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 100

⁷⁰ Varul, P. et al. (2005), lk 84

⁷¹ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 103 lg 2

⁷² Varul, P. et al. (2005), lk 85

Süü vormid on tahtlus, raske hooletus, hooletus⁷³. Süü puhul arvestatakse lisaks objektiivsetele ka subjektiivseid asjaolusid nagu isiku vanus, haridus, teadmised, võimed, muud omadused⁷⁴.

Äriühingu juhtorgani liikme deliktiline (lepinguväline) vastutus kolmandate isikute ees on süüline vastutus⁷⁵. Äriühingu juhtorgani liige vabaneb vastutusest, kui tõendab, et ta ei ole rikkumises süüdi.

Juhtorgani liikme vastutus algab sellel hetkel, mil tekivad juhtorgani liikme kohustused⁷⁶. Kohustuste tekke momendiks loetakse hetke, mil lepingu osapooled on avaldanud soovi leping sõlmida. Äriühingu asutamisel tekivad juhtorgani liikmel kohustused alates asutamislepingu või asutamisositsuse notariaalsest tõestamisest⁷⁷.

Juhtorgani tagasikutsumisel ei saa lugeda selle vastutust lõppenuks⁷⁸. Pigem ei kanta kohustuste rikkumise eest vastutust enam siis, kui nõue aegub (pärast viit aastat)⁷⁹.

Äriühingu juhtorgani liige vastutab kahju eest, kui kahju on põhjuslikus seoses tema kohustuste rikkumisega. Kui äriühingu juhatuse liige rikkus kohustusi, mis omakorda põhjustas kahjuliku tagajärje äriühingule, ei vabane juhtorgani liige vastutusest ka siis, kui ta tõendab, et ei ole rikkumises süüdi. Lepingulise kahju vastutusest vabaneetakse siis, kui juhtorgani liige tõendab, et rikkumine juhtus vääramatul jõul tõttu⁸⁰.

Erandlikel juhtudel võib äriühingu juhtorgani liikme vastutus kohustuste rikkumisega tekitatud kahju eest olla ka lepinguväline. Sellel juhul tekib vastutus kolmandate isikute ees, kui juhatuse liige tekitas kolmandale isikule kahju oma ülesannete täitmise raames⁸¹ (VÕS-i § 1045 lg 1 p 7). Sel puhul saab esitada nõude ka äriühingu vastu, mille juhatuse liikme süü tõttu tekkis kahju, kui saab tõendada, et süüdi on nii äriühingu juhatuse liige kui äriühing. Erandina saavad äriühingu juhatuse liikmel tekkida kohustused võlausaldajate eest seaduses sätestatud juhul (näiteks Riigikohtu lahendi 3-2-1-79-05 kohaselt, ÄS § 180 lg-s 5¹, ÄS § 306 lg-s 3¹ sätestatud

⁷³ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 103 lg 2-5

⁷⁴ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 1050 lg 2

⁷⁵ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 1043

⁷⁶ Varul, P. et al. (2005), lk 89

⁷⁷ *Ibid.*, lk 90

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ *Ibid.*, lk 91

⁸⁰ *Ibid.*, lk 92

⁸¹ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 1045 lg 1 p 7

pankrotiavalduse esitamise kohustuse rikkumise puhul). Äriühingu juhatuse liige vabaneb vastusest, kui ta tõendab, et ei olnud kohustuse rikkumises süüdi⁸².

Äriühingu juhtimisorgan on tavaliselt mitmeliikmeline⁸³. Juhtorgani liikmete vastutus äriühingu ees on solidaarne. Solidaarvastutuse rakendamisel ei ole oluline, kes konkreetselt juhtorgani liikmetest juhtorgani pädevusse kuuluva kohustuse täitmata jättis. Vastutust kannavad kõik juhtorgani liikmed solidaarselt. Igaüks, kes on kahju kaaspõhjustaja, vastutab kogu kahju eest⁸⁴. Kahjustatud isikul on õigus nõuda kahju hüvitamist ühelt või mitmelt juhtorgani liikmelt või kõigilt äriühingu juhtorgani liikmetelt, kuni kogu tekitatud kahju on hüvitatud. Üldreeglina ei tegutse juhtorgani liikmed individuaalselt, sest juhatuse ja nõukogu näol on tegemist kollegiaalsete organitega⁸⁵. Juhtorgani liige, kes polnud omavahelisest tööjaotust tulenevalt kahju põhjustamise eest vastutav, võib taotleda kahjuhüvitise piiramist⁸⁶. Juhtorgani liige vastutab solidaarselt teiste juhtorganite liikmetega ka siis, kui ta jäi kahjuliku tehingu tegemise ajal passiivseks, aga igal juhtorgani liikmel on eraldi võimalus tõendada, et tema toime pandud rikkumine oli vabandatav või et ta ei ole rikkumist toime pannud⁸⁷. Äriühingu juhatuse liige vabaneb vastutusest äriühingu eest, kui tõendab, et ta on oma kohustused täitnud hoolsalt ja lojaalselt^{88 89 90}. Nõukogu liige vabaneb vastutusest ka siis, kui ta deklareerib, et ta ei olnud kahju põhjustanud tehinguga nõus⁹¹.

Juhatus liikme vastutuse piiramine on võimalik üksnes juhtorgani liikme ja äriühingu vahelises sisesuhtes, kui äriühing ja juhtorgani liige selle kokku lepivad. Äriühing ja juhtorgani liige võivad ametilepingus kokku leppida, et juhtorgani liige tegeleb juhtorganisse kuuludes ainult teatava valdkonnaga ning tema vastutus on piiratud ainult selle valdkonna küsimustega. Sellisel juhul ei vastuta juhtorgani liige kahju eest, mille põhjustas äriühingule teine juhtorgani liige.

Seadusega ei ole otseselt keelatud kokkulepped äriühingu ja juhtorgani liikme vahel, mille alusel äriühing loobub kahju sissenõudmisest juhtorgani liikmelt, vähendab oma nõuet kompromissi teel

⁸² Varul, P. et al. (2005), lk 94

⁸³ Kõve, V. et al. (2003), lk 515

⁸⁴ Schlechtriem, P. (1999) Völaõigus. Üldosa. Tallinn. Lk 256

⁸⁵ Toiviainen, H. (1988) Osakeyhtiön Hallituksesta. Helsingi. Lk 134

⁸⁶ VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 140

⁸⁷ Varul, P. et al. (2005), lk 97

⁸⁸ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 187 lg 2

⁸⁹ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 315 lg 1

⁹⁰ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 327 lg 1

⁹¹ Varul, P. et al. (2005), lk 97

või lühendab nõude aegumistähtaega, kuid selline kokkulepe on tühine, kui vastutust piiratakse või välistatakse tahtliku rikkumise puhuks ja siis, kui vastutuse piiramine või välistamine on ebamõistlik⁹². Vastutust piiravad või välistavad kokkulepped ei kehti kolmandate isikute ning võlausaldaja suhtes, kes esitas nõude kahju väljamõistmiseks äriühingule⁹³. Selle seaduse alusel saab pankrotihaldur esitada pärast pankroti väljakuulutamist nõude juhtorgani liikme vastu, kelle vastutust on kokkuleppel äriühinguga enne pankroti väljakuulutamist piiratud.

Äriühingul on võimalus vabastada juhtorgani liige juhul, kui ta on hoolsuskohustust rikkunud. Vabastamine saab eelkõige toimuda äriühingu juhtorgani liikme vastu esitatud nõudest loobumise kaudu või kompromisskokkuleppe sõlmimisega juhtorgani liikme ja äriühingu vahel, kui vastutusest vabastamine on osaline⁹⁴.

Rikkumise mittevabandatavuse ja süü olemasolu presumptsiooni kohaselt peab vabandatavust või süü puudumist tõendama juhtorgani liige, kelle otsuste tõttu äriühingule kahju tekitati⁹⁵. Juhtorgani liige ei vastuta tehtud otsuse kahjulike tagajärgede eest, kui ta tegutses vastavalt juriidilise isiku üldkoosoleku või muu pädeva organi õiguspärasele otsusele⁹⁶.

Kui juhatuse liige taotleb üldkoosolekult nõusolekut või korraldust küsimustes, mis ei välju iseenesest igapäevase majandustegevuse raamidest ning olemuslikult ei nõua üldkoosoleku heakskiitu, siis ei vabane ta vastutusest isegi siis, kui samas küsimuses on tehtud üldkoosoleku otsus. Juhatuse või nõukogu liiget ei tohi vabastada vastutusest, kui ta esitab üldkoosolekule otsuse vastuvõtmiseks mittetäieliku või ebaõige informatsiooni⁹⁷.

Juhatuse liige peab ise otsustama, mis on äriühingu parimates huvides äriühingu igapäevase juhtimise tasandil, sõltumata sellest, millise korralduse annab selles osas nõukogu. Nõukogu otsus ei vabasta automaatselt juhatuse liiget vastutusest, pigem vastutavad kahjuliku otsuse puhul nõukogu liikmed koos juhatuse liikmega⁹⁸.

⁹² VÕS. RT I, 23.03.2015, 75. § 106 lg 2

⁹³ ÄS. RT I, 19.03.2015, 46. § 315 lg 5

⁹⁴ Varul, P. et al (2005), lk 102

⁹⁵ Lahe, J. (2003) Subjektiivse elemendi koht lepinguõiguslikuvastutuse eelduste hulgas. *Juridica*. Nr 4. Lk 239

⁹⁶ TsÜS. RT I, 12.03.2015, 106. § 37 lg 1

⁹⁷ Varul, P. et al (2005), lk 103

⁹⁸ *Ibid.*, lk 104

2.3. Vastutus süütegude eest

Süüteod jagunevad väärtegudeks ja kuritegudeks. Väärteo eest võib juhtorgani liiget karistada 1-30-päevase aresti või rahatrahviga summas 12–1 200 eurot. Rahatrahvi suurus määratakse kindlaks trahviühikutena, kusjuures üks trahviühik võrdub 4 euroga⁹⁹. Juriidilist isikut saab väärteo eest karistada rahatrahviga summas 100–400 000 eurot¹⁰⁰.

Kuriteo eest võib juhtorgani liiget karistada vangistusega või rahalise karistusega 30–500 päevamäära ulatuses.

Kuna erinevaid süütegusid on väga palju, käsitletakse selle töö raames vaid majandusalaseid süütegusid, millega võib ärialal tegutsev isik tihti kokku puutuda.

Autor analüüsib kaasust, millest on hästi nähtav äriühingu ja äriühingu juhatuse liikme vaheline seos: Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004. aasta kohtuotsus nr 3-1-1-7-04¹⁰¹. Kriminaalasi Erkki Pildi süüdistuses KarSi § 356 lg 1 järgi ja OÜ Save Puit süüdistuses KarSi § 356 lg 3 järgi.

Autor on nõus kohtu otsusega. Kas saab karistada juhatuse liiget ja äriühingut samal ajal? Juriidiline isik kui õiguslik abstraktsioon saab tegutseda üksnes füüsilise isiku kaudu¹⁰². Juriidiline isik vastutab seaduses sätestatud juhtudel teo eest, mille on toime pannud tema organ või juhtivtöötaja juriidilise isiku huvides¹⁰³. Juriidilise isiku vastutusele võtmine ei välista süüteo toime pannud füüsilise isiku vastutusele võtmist.

Tegevusloata tegutsemist ja keelatud majandustegevusega¹⁰⁴ tegelemist karistatakse rahatrahviga kuni kolmsada trahviühikut või arestiga. Kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega maksimaalset summas 32 000 eurot. Kui seati ohtu paljude isikute elu või tervis või väärtegu pandi toime tervishoiuteenuse, nakkusohtlike materjalide käitlemise, lennunduse, raudteeliikluse või krediidi-, kindlustus- või finantsteenusega seotud tegevusalal, siis füüsilist isikut karistatakse rahalise karistusega või kuni kolmeaastase vangistusega, juriidilist isikut rahalise karistusega. Toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme võib

⁹⁹ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 47

¹⁰⁰ KarS. § 47 lg 2

¹⁰¹ RKTko 23.03.2004 nr 3-1-1-7-04

¹⁰² Varul, P. et al (2005), lk 181

¹⁰³ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 14

¹⁰⁴ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 372

konfiskeerida. Kolmanda riigi õigusaktide või nende alusel tehtud toimingute rakendamisest väljaspool selle riigi territooriumi ja kolmanda riigi õigusaktide või nende alusel tehtud toimingute mõjust majandus- või finantshuvidele teatamata jätmise eest karistatakse füüsilist isikut rahatrahviga kuni 300 trahviühikut, juriidilist isikut rahatrahviga kuni summas 32 000 eurot.

Objektiivse süüteo koosseisu asjaolu on isiku tegevus kasusaamise eesmärgil valdkonnas, milles kehtib erikeeld või on vajalik tegevusluba, mida isikul ei ole.

Ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumise eest karistatakse füüsilist isikut rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega¹⁰⁵. Alkoholi ebaseadusliku käitlemise eest karistatakse füüsilist isikut rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega, juriidilist isikut rahalise karistusega. Süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine võib kohtuotsusega konfiskeerida¹⁰⁶. Tubakatoodete käitlemise korra rikkumist – maksumärgiga märgistamata või nõuetele mittevastavas müügipakendis tubakatoodetega kauplemise, nende hoidmise, ladustamise või edasitoimetamise eest suures koguses – karistatakse füüsilist isikut rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega, juriidilist isikut rahalise karistusega. Süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine võib kohtuotsusega konfiskeerida¹⁰⁷. Erimärgistatud vedelkütusest lisaainete ebaseadusliku eemaldamise ja selle tulemusel saadud vedelkütuse käitlemise eest karistatakse füüsilist isikut rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega, juriidilist isikut rahalise karistusega. Süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine võib kohtuotsusega konfiskeerida¹⁰⁸. Suures koguses vedelkütuse ebaseadusliku tootmise, ärilisel eesmärgil hoidmise, ladustamise või sellega kauplemise eest karistatakse füüsilist isikut rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega, juriidilist isikut rahalise karistusega. Süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme võib kohtuotsusega konfiskeerida¹⁰⁹.

Autor analüüsib kaasust: kohtuasjas number 3-1-1-33-09¹¹⁰ (otsuse kuupäev 8.09.09) tehti otsus tühistada Harju Maakohtu 7. novembri 2008. aasta otsus Dmitri Pastuhhovi väärteoasjas karistusseadustiku § 372 lg 1 järgi ja saata väärteoasi samale kohtule uueks arutamiseks, D. Pastuhhovi vandeadvokaadi O. Nišajevi kassatsioon otsustati osaliselt rahuldada. Eelnevalt

¹⁰⁵ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 373

¹⁰⁶ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 375

¹⁰⁷ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 376

¹⁰⁸ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 376¹

¹⁰⁹ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 376²

¹¹⁰ RKKKo 08.05.2009 nr 3-1-1-33-09

viitas Harju maakohus tubaka puhul alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse (ATKEAS) §-le 571, milles sätestatakse teatud piirnormid, mille ületamisel on Maksu- ja Tolliametil alust arvata, et tubakatooted ei ole isiklikuks kasutamiseks. Alkoholi puhul viidati sama seaduse §-le 471, milles nähakse samasisulised piirnormid ette alkoholile. Kriminaalkolleegium nendib, et KarS § 372 järgi teostatavas vääртеomenetluses ei saa objektiivse koosseisu elemendi „müümine“ tuvastamisel lähtuda ATKEAS-s sisalduvatest fiktsioonidest, mille eesmärk on teine. Kuigi D. Pastuhhov ei realiseerinud oma käitumisega KarS § 372 lg 1 koosseisu, ei tähenda seda, et menetlusalune isik ei võinud käesolevas vääртеomenetluses ilmnenu andmetest lähtuvalt panna toime mõnda muud süütegu. Lähtuvalt eeltoodust ja juhitudes VTMS § 149 p-st 2 ja § 174 p-st 7, tühistas Riigikohtu kriminaalkolleegium Harju Maakohtu 7. novembri 2008. aasta otsuse ja saatis vääртеoasja Harju Maakohtule uueks arutamiseks.

Lõputöö autori arvates tuleb kehtestada KarS-i §-s 372 ülempiir, kui palju seaduslikult omandatud tubakatooteid või alkoholi tohib olla eraisikul isiklikuks kasutamiseks või tuleb anda teada seaduses, kus on ülempiir sätestatud.

Töö- või ametiülesannetega seoses isikule teatavaks saanud ärisaladuse avaldamise või kasutamise eest ilma ettevõtja loata, kui see on toime pandud ärilisel või kahju tekitamise eesmärgil, karistatakse rahalise karistusega (nii füüsilist kui juriidilist isikut) või kuni üheaastase vangistusega¹¹¹ (füüsilist isikut).

Audiitori või erikontrolli läbiviija poolt audiitor- või erikontrolli läbiviimisel teatavaks saanud oluliste asjaolude aruandes esitamata jätmise või ebaõige esitamise eest karistatakse rahalise karistusega või kuni üheaastase vangistusega¹¹².

Osanike, aktsionäride või tulundusühistu liikmete üldkoosoleku ettenähtud korras kokku kutsumata jätmise eest, kui bilansist on selgunud, et netovara on vähem kui pool osa- või aktsiakapitalist või netovara on olnud alla seadusega kehtestatud osa- või aktsiakapitali alammäära, karistatakse rahalise karistusega või kuni üheaastase vangistusega¹¹³.

Äriühingu asutajat, juhatuse või seda asendava organi või nõukogu liiget või likvideerijat karistatakse äriühingu asutajatele, osanikele, aktsionäridele, liikmetele, audiitorile või erikontrolli

¹¹¹ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 377

¹¹² KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 379

¹¹³ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 380

läbiviijale äriühingu varalise seisundi või muude kontrollitavate asjaolude kohta oluliste andmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest rahalise karistusega või kuni üheaastase vangistusega¹¹⁴.

Raamatupidamise korraldamise nõuete teadva rikkumise või teadvalt raamatupidamisdokumentide ebaseadusliku hävitamise, varjamise või kahjustamise või raamatupidamisdokumendis andmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest (kui sellega on oluliselt raskendatud ülevaate saamist raamatupidamiskohustuslase varalisest seisundist) karistatakse rahalise karistusega või kuni üheaastase vangistusega. Kui kohus on välja kuulutanud raamatupidamiskohustuslase pankroti või lõpetanud pankrotimenetluse raugemise tõttu, siis karistatakse rahalise karistusega või kuni kolmeaastase vangistusega. Kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega¹¹⁵.

Autor analüüsib kaasust: kriminaalasjas number 1-14-3737¹¹⁶ süüdistati Andrus Riispappi KarS § 381¹ lg 2 alusel (kokkuleppemenetlus). Andrus Riispappi süüdistati selles, et, olles alates 03.11.2008 OÜ Westment (registrikood 11547894) juhatuse liige ja ÄriS § 183 mõistes äriühingu raamatupidamist korraldama kohustatud isik, jättis ta koostamata osaühingu 2010. aasta majandusaasta aruande (rikkudes RPS § 14), mille tõttu on oluliselt raskendatud ülevaate saamine raamatupidamiskohustuslase OÜ Westment varalisest seisundist. Alates 05.03.2012 varjas ta teadvalt ebaseaduslikult OÜ Westment raamatupidamisdokumente osaühingu ajutise pankrotihalduri eest, jättes need õigustamatult haldurile esitamata, mistõttu oli halduril raskendatud ülevaate saamine raamatupidamiskohustuslase varalisest seisundist ning Viru Maakohtu 30.04.2012 kohtumäärusega lõpetati menetlus osaühingu pankrotti välja kuulutamata raugemise tõttu. Süüdistatava, süüdistatava kaitsja ja prokuröri vahel sõlmitud kokkuleppe kohaselt mõisteti Andrus Riispappile karistuseks KarS § 381¹ lg 2 järgi 6 (kuus) kuud vangistust. KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel jäeti mõistetud karistus 6 (kuus) kuud vangistust täielikult täitmisele pööramata, kui Andrus Riispapp ei pane katseaja jooksul toime uut tahtlikku kuritegu. Katseajaks määrati 3 (kolm) aastat.

Lõputöö autor on nõus antud kohtuotsusega. KarS § 381¹ lg 2 järgi on karistus selle teo eest kuni kolm aastat vangistust. KarS § 73 lg 3 kohaselt võib katseae olla ühest aastast kuni viieni aastani.

¹¹⁴ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 381

¹¹⁵ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 381¹

¹¹⁶ VMK 30.06.2014 nr 1-14-3737

Füüsilisest või juriidilisest isikust võlgniku juhatust või seda asendavat organit, samuti nõukogu liiget, kes võlgniku vara teadvalt hävitab, kahjustab, raiskab, põhjendamatult kingib, loovutab või välismaale paigutab või võtab põhjendamatuid kohustusi või annab põhjendamatuid soodustusi või eelistab üht võlausaldajat teisele, kui sellega kaasneb võlgniku maksevõime oluline vähenemine või maksejõuetus, karistatakse rahalise karistusega või kuni kolmeaastase vangistusega¹¹⁷. Füüsilisest isikust võlgnikku või juriidilisest isikust võlgniku juhatust või seda asendavat organit, samuti nõukogu liiget, karistatakse pankroti- või täitemenetluses võlgniku vara varjamise või selle või muude võlausaldajale tähtsate asjaolude kohta ebaõigete andmete esitamise eest rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega. Kui sellega on kaasnenud valevande andmine, siis karistatakse rahalise karistusega või kuni kaheaastase vangistusega¹¹⁸. Seaduses sätestatud pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmist karistatakse rahalise karistusega või kuni üheaastase vangistusega¹¹⁹.

Maksuhaldurile andmete esitamata jätmise või valeandmete esitamise eest maksu- või kinnipidamiskohustuse vähendamise või tagastusnõude suurendamise või tekitamise eesmärgil või kinnipidamiskohustuse rikkumise eest, kui sellega jäi maksudena laekumata, tagastati, tasaarvestati või hüvitati alusetult suurele kahjule vastav summa või enam, karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega. Juhul, kui sellega jäi maksudena laekumata, tagastati, tasaarvestati või hüvitati alusetult 320 000 eurot või enam, on karistus kuni viieaastane vangistus. Kui rikkumise on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahalise karistusega¹²⁰.

Autor analüüsib kaasust: kriminaalasi nr 1-10-90¹²¹, kus tehti otsus 28.03.2013 Pärnu kohtumajas.

Süüdistatavatele Tarvi Kalninile ja Peeter Õunapuule esitati süüdistus alljärgnevas. Tarvi Kalninit süüdistati selles, et olles OÜ Kalnin juhatuse liige, kes vastutas osaühingu tegevuse eest ning kes omas õiguspädevust teha juhtimisotsuseid ning võimalust suunata juriidilise isiku tahet, esitas Peeter Õunapuu kaasabil maksuhaldurile tahtlikult valeandmeid OÜ Kalnin käibemaksudeklaratsioonides (vorm KMD) maksustamisperioodide 2006 juuni, augusti, oktoobri, detsembri ning 2007 veebruari, märtsi ja juuni kohta, kasutades selleks OÜ Asmakos nimel

¹¹⁷ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 384

¹¹⁸ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 385

¹¹⁹ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 385¹

¹²⁰ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 389¹

¹²¹ PMK 28.08.2013 nr 1-10-90 (07930000199)

koostatud reaalseid majandustehinguid mittekajastavaid arveid, mille alusel suurendas OÜ Kalnin tahtlikult nimetatud maksustamisperioodide käibedeklaratsioonides alusetult sisendkäibemaksu ja jättis Eesti Vabariigile maksmata käibemaksu. Lisaks esitas Tarvi Kalnin Peeter Õunapuu kaasabil tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonis valeandmeid maksustamisperioodi 2006 juuni, juuli, augusti, oktoobri ja detsembri ning 2007 veebruari, märtsi ja juuni kohta, jättes deklareerimata reaalseid majandustehinguid mittekajastavate OÜ Asmakos arvete alusel teostatud sularahaväljamaksed ning nendelt tasumisele kuuluva tulumaksu. Kuna tegelikkuses OÜ Asmakos nimel esitatud arvete alusel kaupade ja teenuste soetamist ei toimunud, puudus ka seaduslik alus maksustavalt käibelt arvestatud käibemaksust maha arvata soetatud kaupade ja teenuste eest tasumisele kuuluvat käibemaksu, millega rikuti KMS § 29 lg 3 p 1 nõudeid. Arvestades käibedeklaratsioonides sisendkäibemaksu ilma nõuetele vastavate arveteta rikuti KMS § 31 lg 1 ja § 37 lg 7 sätteid. Kui kas või üks osundatud sätetes nimetatud tingimustest on täitmata, siis puudub käibemaksukohuslasel sisendkäibemaksu arvestamise õigus. KMS § 15 lg 1 kohaselt oli nimetatud perioodil käibemaksumäär 18 protsenti ning KMS § 27 lg 1 järgi esitatakse käibedeklaratsioon maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks. Samuti rikuti tulumaksuseaduse (TuMS) § 51 lg 1, mille kohaselt maksab residendist äriühing tulumaksu ettevõtlusega mitteseotud kuludelt, ning TuMS § 54 lg 2 ja 4, mis kohustavad kõiki residendist juriidilisi isikuid esitama maksustamisperioodile järgneva kalendrikuu 10. kuupäevaks maksuhalduri piirkondlikule struktuuriüksusele maksudeklaratsioon ning kandma maksmisele kuuluva tulumaksu maksuhalduri pangakontole hiljemalt maksustamisperioodile järgneva kalendrikuu 10. kuupäevaks. Süüdistus Tarvi Kalninile on esitatud KarS § 389¹ lg 1 alusel ning seisneb selles, et ta ei ole kinni pidanud maksukorralduse seaduse § 85 lg-s 4 sätestatud kohustusest esitada deklaratsioonid deklaratsiooni esitajale teadaolevalt õigeid andmeid, mistõttu jäi maksudena laekumata enam kui suurele kahjule vastav summa, kuna Kalnin esitas OÜ Kalnin juhatuse liikmena maksuhaldurile valeandmeid, eesmärgiga maksukohustust vähendada.

Peeter Õunapuule esitati süüdistus selles, et ta aitas kaasa OÜ Kalnin juhatuse liikme Tarvi Kalnini poolt OÜ Kalnin käibemaksudeklaratsioonides (vorm KMD) maksustamisperioodide 2006 juuni, augusti, oktoobri, detsembri ning 2007 veebruari, märtsi ja juuni kohta valeandmete esitamisele, koostades selleks OÜ Asmakos nimel reaalseid majandustehinguid mittekajastavaid arveid, mille alusel suurendas OÜ Kalnin tahtlikult nimetatud maksustamisperioodide käibedeklaratsioonides alusetult sisendkäibemaksu ja jättis Eesti Vabariigile maksmata käibemaksu summas 842 441 krooni või 53 864 eurot ja 51 senti. Lisaks esitati tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku

kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksete deklaratsioonis valeandmeid maksustamisperioodi 2006 juuni, juuli, augusti, oktoobri ja detsembri ning 2007 veebruari, märtsi ja juuni kohta, jättes deklareerimata reaalseid majandustehinguid mittekajastavate OÜ Asmakos arvete alusel teostatud sularahaväljamaksed ning nendelt tasumisele kuuluva tulumaksu summas 1 417 342 krooni või 90 622 eurot ja 89 senti. Tegelikult OÜ Asmakos nimel esitatud arvete alusel kaupade ja teenuste soetamist ei toimunud, mistõttu puudus ka seaduslik alus maksustatavalt käibelt arvestatud soetatud kaupade ja teenuste eest tasumisele kuuluvat käibemaksu maha arvata, millega rikuti KMS § 29 lg 3 p 1 nõudeid. Arvestades käibedeklaratsioonides sisendkäibemaksu ilma nõuetele vastavate arveteta rikuti KMS § 31 lg 1 ja § 37 lg 7 nõudeid. Kui kas või üks osundatud sätetes nimetatud tingimustest on täitmata, siis puudub käibemaksukohustuslasel sisendkäibemaksu arvestamise õigus. KMS § 15 lg 1 kohaselt oli nimetatud perioodil käibemaksumäär 18% ning KMS § 27 lg 1 järgi esitatakse käibedeklaratsioon maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks.

Samuti rikuti tulumaksuseaduse (TuMS) § 51 lg 1, mille kohaselt maksab residendist äriühing tulumaksu ettevõtlusega mitteseotud kuludelt, ning TuMS § 54 lg 2 ja 4, millega kohustatakse kõiki residendist juriidilisi isikuid esitama maksustamisperioodile järgneva kalendrikuu 10. kuupäevaks maksuhalduri piirkondlikule struktuuriüksusele maksudeklaratsiooni ning kandma maksmisele kuuluva tulumaksu maksuhalduri pangakontole hiljemalt maksustamisperioodile järgneva kalendrikuu 10. kuupäevaks.

Lähtudes eeltoodust ei ole Peeter Õunapuu kinni pidanud MKS § 85 lg-s 4 sätestatud kohustusest esitada deklaratsioonis deklaratsiooni esitajale teadaolevalt õigeid andmeid. Selle alusel on Peeter Õunapuule esitatud süüdistus KarS § 22 lg 3 ja § 389¹ lg 1 ja 3 järgi OÜ Kalnin juhatuse liikme Tarvi Kalnini poolt maksudeklaratsioonides valeandmete esitamisele kaasaaitamises maksukohustuse vähendamise eesmärgil, mille tulemusel jäi maksudena laekumata enam kui suurele kahjule vastav summa.

Juhindudes KrMS § 306, § 309, § 310, § 311–313, § 315 otsustas kohus tunnistada Tarvi Kalnin KarS § 389¹ lg 1 järgi süüdi ning karistada teda (6 k) kuuekuulise vangistusega. KarS § 68 lg 1 alusel arvati Tarvi Kalnini karistusaja hulka tema 15.01.–17.01.2008 eelvangistuses viibitud aeg, st 3 päeva, ning loeti veel kandmisele kuuluvaks karistuseks viis kuud ja kakskümmend seitse päeva (5 k 27 p) vangistust, mis aga jäeti KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel täies ulatuses täitmisele pööramata, kui Tarvi Kalnin kolmeaastase (3) katseaja jooksul ei pane toime uut tahtlikku kuritegu.

Peeter Õunapuu tunnistati KarS § 22 lg 3 ja § 389¹ lg 1,3 järgi süüdi ning teda karistati kuuekuulise (6 k) vangistusega. KarS § 68 lg 1 alusel arvati Peeter Õunapuu karistusaja hulka tema 15.01.–17.01.2008 eelvangistuses viibitud aeg, st 3 päeva, ning loeti veel kandmisele kuuluvaks karistuseks viis kuud ja 27 päeva (5 k 27 p) vangistust, mis aga jäeti KarS § 73 alusel täies ulatuses täitmisele pööramata, kui Peeter Õunapuu kolmeaastase (3) katseaja jooksul ei pane toime uut tahtlikku kuritegu.

Lõputöö autor ei ole kohtuotsusega nõus. Karistusseadustiku § 389¹ pakub võimalust rakendada rahalist karistamist. Arvestades süüteo raskust, mille tõttu riik kaotas nii palju raha pettuse tõttu, oleks võimalik karistada seaduserikkujaid reaalse vangistusega ja rakendada rahalist karistamist äriühingu suhtes KarS-i § 389¹ lg 3 kohaselt ning rakendada § 389¹ lg 4 kohaselt laiendatud konfiskeerimist.

Maksuhaldurile teadvalt valeandmete esitamist tagastusnõude suurendamise või tekitamise eesmärgil, kui sellega jäi maksudena laekumata, tagastati, tasaarvestati või hüvitati alusetult suurele kahjule vastav summa või enam, karistatakse rahalise karistusega või ühe- kuni viieaastase vangistusega¹²². Kui jäi maksudena laekumata, tagastati, tasaarvestati või hüvitati alusetult 320 000 eurot või enam, karistatakse ühe- kuni seitsmeaastase vangistusega.

Kui rikkumise on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahalise karistuse või sundlõpetamisega.

Deklareeritava kauba toimetamise eest üle Euroopa Ühenduse tolliterritooriumi piiri tollikontrollist kõrvale hoidudes, seda deklareerimata jättes, seda vale tariifse klassifikatsiooniga või kirjeldusega deklareerides või muul pettuslikul viisil toimides, kui teo objektiks oli kaup suures koguses või süüdlasele on sama teo eest kohaldatud väärteokaristust, karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega¹²³.

Kui rikkumise paneb toime juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega. Kohus võib kohaldada süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-s 83 sätestatule. Kohus kohaldab salakaebaveo eest kuriteoga saadud vara laiendatud konfiskeerimist vastavalt seadustiku §-s 83² sätestatule.

Keelatud kauba või vastava kohustusliku dokumendita või riikliku registri kandeta radioaktiivse aine, lõhkeaine, narkootilise või psühhotroopse aine, narkootilise või psühhotroopse aine

¹²² KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 389²

¹²³ KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 391

lähteaine, mitterarkootilise ravimi, ohtliku kemikaali või jäätmelise, strateegilise kauba, tulirelva või laskemoona üle Euroopa Ühenduse tolliterritooriumi piiri või riigipiiri toimetamist karistatakse rahalise karistusega või kuni viieaastase vangistusega¹²⁴.

Kui toimingute tegi ametiisik oma ametiseisundit ära kasutades või grupp, siis on karistus kahe- kuni kümneaastane vangistus. Kui teo pani toime juriidiline isik, siis karistatakse rahalisega karistusega. Kohus konfiskeerib süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme. Kohus kohaldab kuriteo eest kuriteoga saadud vara laiendatud konfiskeerimist vastavalt KarS §-s 83² sätestatule.

Euroopa Ühenduse välisest riigist Eestisse tollisoodustusega toimetatud või tollijärelevalve all oleva kaubaga ebaseaduslike toimingute või tehingute tegemist, kui toimingute või tehingute esemeks oli kaup suures koguses või süüdlasele on sama teo eest kohaldatud väärteokaristust, karistatakse rahalise karistusega või kuni kolmeaastase vangistusega¹²⁵. Kui teo paneb toime juriidiline isik, karistatakse rahalise karistusega. Kohus võib kohaldada süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-s 83 sätestatule.

Rahapesu eest karistatakse rahalise karistusega või kuni viieaastase vangistusega. Kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega¹²⁶.

Kui süüteo pani toime grupp, vähemalt teist korda või suures ulatuses, või kuritegelik ühendus, siis on karistus kahe- kuni kümneaastane vangistus. Kui teo pani toime juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistuse või sundlõpetamisega.

Kohus võib kohaldada süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud vara konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-s 83 sätestatule.

Kohus kohaldab käesolevas paragrahvis sätestatud kuriteo eest kuriteoga saadud vara laiendatud konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-s 83² sätestatule.

Järgnevalt analüüsib autor kaasust: kriminaalasi nr 1-13-6889¹²⁷ Jevgeni Tsvetnikovi süüdistuses KarS § 394 lg 1, § 25 lg 2 järgi; Pjotr Babini süüdistuses KarS § 394 lg 1, § 22 lg 3 järgi; Boriss Knjazevi süüdistuses KarS § 394 lg 1, § 22 lg 3 järgi.

¹²⁴ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 392

¹²⁵ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. § 393

¹²⁶ KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 394

¹²⁷ HMK 22.11.2013 nr 1-13-6889

Boriss Knjazev edastas 2010. aasta alguses täpselt tuvastamata ajal seni tuvastamata isikule oma konto andmed ja pangakaardi, millega võimaldas tuvastamata isikutel kasutada oma pangakontot rahalisteks tehinguteks.

Ajavahemikul 23.12.2009–15.04.2010 pandi Soome Vabariigi panga Nordea Pankki Suomi OYj infosüsteemi suhtes kahjur/ründeprogrammi abil toime suure ulatusega arvutikelmus, mille tulemusena sooritati ebaseaduslikke rahaülekandeid erinevate variisikute kontodele kokku summas 1 000 592 eurot. Sealhulgas siseneti 08.04.2010 ebaseaduslikult äriühingu Artifact Nordea Pankki Suomi OYj pangakontole ja teostati sealt ebaseaduslik ülekanne summas 14 568 eurot Pjotr Babini Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaalis 27.01.2010 avatud kontole. Varjamaks Pjotr Babini kontole laekunud raha ebaseaduslikku päritolu ja tegelikku omanikku kandis tuvastamata isik 08.04.2010 Pjotr Babini kontolt sinna ebaseaduslikult laekunud rahast 50 000 krooni (3 195,58 eurot) edasi Boriss Knjazevi kontole ning 08.04.2010 võeti Boriss Knjazevi kontole laekunud kuritegelikust rahast 49 500 krooni (3 163,75 eurot) sularahas välja Tallinnas Tartu mnt 87 asuvast sularahaautomaadist. Boriss Knjazev pani toime KarS § 394 lg 1, § 22 lg 3 järgi kvalifitseeritava kuriteo, s.o rahapesule kaasaaitamise, edastades oma pangakontod andmed ja pangakaardi tuvastamata isikule ja võimaldades kanda kuriteo tulemusena saadud vara enda kontole ning lubades teha toiminguid kuriteo tulemusena tema kontole laekunud varaga, mille eesmärk oli varjata vara kuritegelikku päritolu ja selle tegelikku omanikku ning abistada kuritegelikus tegevuses osalenud isikuid, et nad saaksid hoiduda oma tegude õiguslikest tagajärgedest. Jevgeni Tsvetnikov avas tuvastamata isiku palvel 03.02.2010 Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaalis konto ning edastas nimetatud tuvastamata isikule oma pangakonto andmed. Ajavahemikul 23.12.2009–15.04.2010 pandi Soome Vabariigi panga Nordea Pankki Suomi OYj infosüsteemi suhtes kahjur/ründeprogrammi abil toime suure ulatusega arvutikelmus, mille tulemusena sooritati ebaseaduslikke rahaülekandeid erinevate variisikute kontodele kokku summas 1 000 592 eurot. Sealhulgas siseneti 13.04.2010 ebaseaduslikult äriühingu Nordea Pankki Suomi OYj pangakontole ning püüti kanda ebaseaduslikult 5 661 eurot Jevgeni Tsvetnikovi Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaalis 03.02.2010 avatud kontole. Jevgeni Tsvetnikov käis koos tuvastamata isikuga sularahaautomaadi juures sooviga sularaha pangaautomaadi kaudu välja võtta. Tehingute eesmärk oli varjata kuritegelikul teel saadud vara päritolu ja selle tegelikku omanikku. Nordea pangal õnnestus ebaseaduslik ülekanne peatada ning summa tagastati kannatanu kontole, mistõttu jäi rahapesu katsestaadiumisse süüdlasest mitteolenevatel põhjustel. Jevgeni Tsvetnikov pani toime KarS § 394 lg 1, § 25 lg 2 järgi kvalifitseeritava kuriteo, s.o rahapesu katse, soovides teha toiminguid kuriteo tulemusena tema kontole laekunud varaga, mille eesmärk oli varjata vara

kuritegelikku päritolu ja selle tegelikku omanikku ning abistada kuritegelikus tegevuses osalenud isikuid, et nad saaksid hoiduda oma tegude õiguslikest tagajärgedest.

Pjotr Babinit (38710090215) süüdistati KarS § 394 lg 1, § 22 lg 3 järgi ainelises kaasaaitamises rahapesule summas 14 568 eurot, mis seisnes alljärgnevas. Pjotr Babin avas 27.01.2010 Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaalis konto ja edastas konto andmed ja pangakaardi eeluurimisel tuvastamata isikule, millega võimaldas tuvastamata isikutel kasutada oma pangakontot rahalisteks tehinguteks. Suomi Oyj infosüsteemi suhtes on kahjur/ründeprogrammi abil toime pandud suure ulatusega arvutikelmus, mille tulemusena sooritati ajavahemikul 23.12.2009–15.04.2010 ebaseaduslikke rahaülekandeid erinevate variisikute kontodele kokku summas 1 000 592 eurot. Pjotr Babin pani toime KarS § 394 lg 1, § 22 lg 3 järgi kvalifitseeritava kuriteo, s.o rahapesule kaasaaitamise, kuna edastas oma pangakonto andmed ja pangakaardi tuvastamata isikule ja võimaldas teostada toiminguid kontole kuriteo tulemusena laekunud rahaga, eesmärgiga varjata vara kuritegelikku päritolu ja selle tegelikku omanikku ning abistada kuritegelikus tegevuses osalenud isikuid, et nad saaksid hoiduda oma tegude õiguslikest tagajärgedest. Süüdistatavad Pjotr Babin ja Boriss Knjazev end esitatud süüdistuses süüdi ei tunnistanud. Süüdistatav Jevgeni Tsvetnikov tunnistas end esitatud süüdistuses süüdi.

Juhindudes KrMS § 306, 311–313 otsustas kohus süüdi tunnistada Jevgeni Tsvetnikov KarS § 394 lg 1, § 25 lg 2 järgi ja mõista karistuseks kolm kuud vangistust, KarS § 73 lg 1, 2 sätteid kohaldades määrati, et karistust ei pöörata täitmisele, kui Jevgeni Tsvetnikov ei pane kolme aasta pikkuse katseaja jooksul toime uut tahtlikku kuritegu. Pjotr Babin tunnistati süüdi KarS § 394 lg 1, § 22 lg 3 järgi ja karistuseks mõisteti neli kuud vangistust. KarS § 65 lg 1 alusel loeti otsusega mõistetud kergem karistus kaetuks Harju Maakohtu 01.04.2011 kohtuotsusega mõistetud raskema karistusega ja liitkaristuseks mõisteti kaks aastat üks kuu ja 11 päeva vangistust. Karistus on kantud. Boriss Knjazev tunnistati süüdi KarS § 394 lg 1, § 22 lg 3 järgi ja karistuseks mõisteti kolm kuud vangistust. KarS § 73 lg 1, 2 sätteid kohaldades määrati, et karistust ei pöörata täitmisele, kui Boriss Knjazev ei pane kolme aasta pikkuse katseaja jooksul toime uut tahtlikku kuritegu. Kõigi kolme jaoks loeti katseaja alguseks kohtuotsuse kuulutamise kuupäev.

Lõputöö autor on kohtuotsusega nõus. Lõputöö autor rõhutab seda, et karistamiseks oli valitud vangistus, mis asendati katseajaga, mitte rahaline karistus, mis võib aidata tekitada soovi uuesti saada tüüpi kuritegevusega tegelema hakata. Kuna kõik kolm tegutsesid koos, on võimalik pidada nende tegevust kuritegeliku rühmituse tegevuseks, mis toob kaasa karmima karistuse (KarS § 394 lg 2 p 1 kohaselt karistatakse kahe- kuni kümneaastase vangistusega).

Isikusamasuse tuvastamise kohustuse täitmata jätmise eest, kui süüdlasele on sama teo eest

kohaldatud väärteokaristust, karistatakse rahalise karistusega, kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega¹²⁸.

Rahapesu kahtlusest või terrorismi rahastamise kahtlusest rahapesu andmebüroole teatamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest, kui süüdlasele on sama teo eest kohaldatud väärteokaristust, karistatakse füüsiline isik rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega, kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega¹²⁹.

Seaduses sätestatud piirangute rikkumist vara investeerimisel karistatakse rahalise karistusega, kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega¹³⁰.

Insaideri poolt siseteabe objektiks oleva finantsinstrumendi või sellega seotud tuletisväärtpaberi otseselt või kaudselt enda või kolmanda isiku arvel omandamist või võõrandamist või omandamiseks või võõrandamiseks kolmandale isikule soovitusel andmist või kolmanda isiku mõjutamist karistatakse rahalise karistusega või kuni kolmeaastase vangistusega, kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega¹³¹.

Kui emitendi aktsia- või osakapitalis osalust omav või emitendiga töö- või ametiülesannete kaudu seotud isik teeb reguleeritud turu või finantsinstrumendi turuhinna või reguleeritud kauplemissüsteemis kauplemiseks võetud finantsinstrumendi turuhinna mõjutamise eesmärgil eksitusse viiva või tõenäoliselt eksitusse viiva tehingu või tehingukorralduse või levitab emitendi finantsinstrumendi suhtes teadvalt ebaõiget või eksitavat teavet, karistatakse teda rahalise karistusega või kuni kolmeaastase vangistusega, juhul, kui selle on toime pannud juriidiline isik, siis karistatakse rahalise karistusega¹³².

Konkurentsialaste süütegude jaoks kohaldatakse KonkS-i § 73⁵–73⁸. Trahv seaduse rikkumise eest on juriidilise isiku jaoks kuni 400 000 eurot, 300 trahviühikut või äriühingu juhatuse liikme arest.

Samuti kohaldatakse karistuseseadustiku § 399–402. Tüüpiline karistus seaduse rikkumise eest on ühe- kuni kolmeaastane vangistus füüsilise isiku jaoks või rahaline karistus nii füüsilise kui juriidilise isiku jaoks¹³³.

¹²⁸ KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 395

¹²⁹ KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 396

¹³⁰ KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 397

¹³¹ KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 398

¹³² KarS RT I, 25.09.2015, 7. § 398¹

¹³³ KarS. RT I, 25.09.2015, 7. §§ 399–402

Autor analüüsib kaasust: Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 7. septembri 1999. aasta kohtuotsus nr 3-1-1-77-99¹³⁴. Rain Puhki kriminaalasi KrK § 148¹ lg 7, §-de 148⁴ ja 186 alusel. Ringkonnakohtu otsusega kokku langeva riigikohtu seisukoha alusel kujutab R. Puhkile inkrimineeritud käitumine seisundit, mis on käsitatav vältava kuriteona. Tartu Linnakohtu 17. veebruari 1999. aasta otsusega tunnistati R. Puhk süüdi ja teda karistati KrK § 148¹ lg 7 järgi neljaaastase vabadusekaotusega, § 148⁴ järgi neljakuuse vabadusekaotusega ja § 186 järgi neljakuuse vabadusekaotusega. KrK § 40 lg 1 alusel loeti kergemad karistused raskemaga kaetuks ja R. Puhkile mõisteti lõplikuks karistuseks neljaaastane vabadusekaotus. Vastavalt KrK § 47 sätetele vabastati ta karistuse kandmisest tingimisi kolmeaastase katseajaga. R. Puhkilt mõisteti Tartu Linna Maksuameti kasuks välja 1 596 618 krooni ja 42 senti või 102 085 eurot ja 57 senti.

Autor arvab, et kohtu otsus on kõiki asjaolusid arvestanud ning õiglane ja omab kasvatuslikku eesmärkki.

R. Puhki varjas AS Marja tulu- ja maksuobjekte, jättis esitamata raamatupidamis-, maksuarvutus- ja tuludeklaratsioonidega seotud dokumente, varjas maksuhalduri eest AS Marja tegutsemiskohta.

KrK §-s 148¹ sätestatakse karistus tulude või muude maksustamisobjektide varjamise või raamatupidamisaruannetes, maksuarvutustes, tuludeklaratsioonides ning muudes maksude ja maksete arvutamise ja eelarvesse kandmisega seotud dokumentides teadvalt moonutatud andmete esitamise või tuludeklaratsiooni esitamisest kõrvalehoidumise või deklaratsiooni õigeaegselt esitamata jätmise eest (kuni seitsmeaastane vangistus). KrK § 148⁴ järgi on karistus kuni üheaastane vangistus (raamatupidamise ebarahuldav korraldamine), KrK § 186 (isikut ja kodakondsust tõendava dokumendi või muu ametliku dokumendi, pitsati või stambi võltsimine) kuni kaheaastane vangistus. KrK § 40 lg 1 alusel saab lugeda kergemad karistused raskemaga kaetuks. KrK § 47 lg 1 kohaselt saab süüdlase vabastada ja asendada vangistamise kaitseajaga.

Kui võrrelda tänapäevase seadusega ja uurida, kuidas võiks olla karistatud samasugune süüteo täna, siis autori arvates võiks karistus R. Puhki süüteo eest olla täna täpselt samasugune nagu see oli 1999. aastal.

Täna on KrK § 148¹ järgi samalaadne süütegu „Maksukohustuse varjamine ja tagastusnõude alusetu suurendamine“, mille eest KarS § 389¹ alusel karistatakse rahalise karistuse või kuni

¹³⁴ RKKKo 7.09.1999 nr 3-1-1-77-99

viieaastase vangistusega, või kuni seitsmeaastase karistusega, kui süütegu pandi toime suures ulatuses.

Karistus süüteo eest, mis oli ette nähtud KrK § 148⁴-ga, on täna sätestatud KarS §-s 381¹ „Raamatupidamise kohustuse rikkumine“. Raamatupidamise korraldamise nõuete teadliku rikkumise eest või raamatupidamisdokumendis andmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest, kui sellega on oluliselt raskendatud ülevaate saamine raamatupidamiskohustuslase varalisest seisundist, karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega.

Karistus süüteo eest, mis oli ette nähtud kriminaalkoodeksi § 186 alusel, on täna sätestatud karistusseadustiku §-ga 344 „Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine“ – kuni üheaastane vangistus või rahaline karistus.

KarS § 64 kohaselt võib kergema karistuse lugeda kaetuks raskeima karistusega, nagu see oli ette nähtud KrK §-ga 40. KarS § 69¹ kohaselt võib kohus asendada vangistuse elektroonilise valvega (analoogselt oli sätestatud KrK §-ga 47).

KOKKUVÕTE

Töö eesmärk oli välja selgitada, millised kohustused on äriühingu juhatuse liikmel tema pädevuse raames, millest need koosnevad ja milline on vastutus rikkumiste eest. Kas Eesti Vabariigi õigusaktide puudusi kasutades on võimalik vastutust vältida? Kas õigusaktides on äriühingu juhtimise alaseid puudusi, mida äriühingu juhtorgani liige saab karistamatult oma huvides kasutada ning samal ajal oma kohustusi rikkuda? Autori hüpotees oli, et niisuguseid puudusi pole. Kui puudused on, siis töö eesmärk oli pakkuda lahendusi puuduste kõrvaldamiseks.

Töö oli jagatud kaheks peatükiks. Esimeses oli käsitletud äriühingu juhatuse liikme kohustused ja pädevus (s.h. osaühingu ja aktsiaseltsi juhtorganite pädevus, täisühingu ja usaldusühingu juhtorganite pädevus, tulundusühistu juhtorganite pädevus, oli teostatud äriühingu juhtorganite pädevuse võrdlemine, autor kirjutas, kellel on juhatuse esindusõigus, äriühingu juhtorgani liikme kohustuste liigitamisest ja tüübidest, konkurentsi- ja laenukeelust) ning teises vastutus kohustuste ja seaduste rikkumise eest äriühingu juhtimise raames (siin autor kirjutas juhtimisveast, äriühingu juhatuse liikme vastutuse põhimõtetest, vastutusest süütegude eest).

Eesmärgi täitmiseks selgitas autor välja ja analüüsis alljärgnevat:

- mis on äriühingu juhtorgani liikme pädevus ja kohustused? Sellele temale oli pühendatud suur osa tööst. Autor jõudis järeldusele, et kohustused jagunevad üldisteks, nagu hoolsuskohustus, lojaalsuskohustus; põhilisteks, nagu äriühingu tegevuse planeerimine, organiseerimine, eestvedamine, äriühingu valitsemine, kontrollimine ja arendamine; ning spetsiifilisteks, nagu raamatupidamise korraldamine, üldkoosoleku kokkukutsumine, pankrotiavalduse esitamine.
- kuidas karistatakse äriühingu juhtorgani liikmeid kohustuste rikkumise eest? Selles punktis jõudis autor järeldusele, et karistused varieeruvad ja võivad olla rahalised, kui seaduserikkumine toimub esmakordselt või kui kurjategija on juriidiline isik, või hõlmata vangistust, näiteks juhul, kui riigile tekitati olulist kahju.
- kuidas saab vastutust vältida? Autor jõudis järeldusele, et kohustust rikkunud isik vabaneb vastutusest ainult siis, kui rikkumine on vabandata (vääramat jõu asjaolude esinemisel).

Äriühingu juhatuse liige ei vastuta tekitatud kahju eest, kui ta tegutses juriidilise isiku üldkoosoleku või muu pädeva organi õiguspärase otsuse alusel. Muul juhul peab äriühingu juhatuse liige tekitatud kahju hüvitama. Autori hüpoteesi on töö raames tõestatud. Tahtlikult kohustuse rikkumise korral ei saa karistust vältida.

РЕЗЮМЕ

ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ ЧЛЕНА ПРАВЛЕНИЯ ФИРМЫ

DUTIES AND LIABILITY OF A MEMBER OF THE MANAGEMENT BOARD OF A COMPANY

Евгений Шибинский

Язык: эстонский

Рисунков: 0

Страниц: 45

Таблиц: 0

Ссылок: 31

Приложений: 0

Ключевые слова: ответственность, член правления, наказание, общие обязанности, основные обязанности, специфические обязанности, нарушение.

Данная работа была написана с целью определить, в чём заключаются обязанности члена правления фирмы в рамках его компетенции, какую он несёт ответственность перед владельцами/членами товарищества за совершённые нарушения. Можно ли используя несовершенство эстонского законодательства избежать ответственности за нарушения? Существуют ли недостатки в законах, регулирующих предпринимательскую деятельность, которые можно использовать для извлечения выгоды, при этом пренебрегая своими служебными обязанностями и не неся за это никакой ответственности? Если такие недостатки есть, то цель данной работы – предложить решение, устраняющее эти недостатки.

С целью достигнуть поставленную цель автор поставил перед собой следующие задачи:

- 1) проанализировать и выяснить:
 - каковы компетенция и обязанности членов правления фирмы;
 - какие предусмотрены наказания за нарушение выполнения обязанностей;
 - какие есть возможности уйти от ответственности;

2) сделать выводы из проведенного анализа.

Начальная гипотеза автора предусматривает, что законы написаны грамотно и нет возможности уйти от ответственности.

В данной работе рассматривается правовое положение члена правления фирмы, рассматриваются правовые отношения между компанией и третьими лицами, компетенция членов руководящих органов компании, представительское право членов правления, руководящие органы компании в общем, обязанности члена правления, как общие, так и специфические, структура обязанности лояльного отношения, запреты (на конкуренцию и получение кредита), основные обязанности (планирование, организация, лидерство, управление компанией, контроль, развитие), ответственность членов правления компании, типы ошибок в управлении, правонарушения и ответственность за них в сфере управления.

Как в законодательстве Эстонии, так и в уставе фирмы регламентируется порядок работы правления и совета, общего собрания компании.

В общем случае тот, нарушение обязанностей с чьей стороны причинило фирме убыток, должен его компенсировать.

Не понести ответственность можно в том случае, когда нарушение обязанностей членом правления произошло из-за действия непреодолимой силы или когда было предпринято какое-либо действие по решению вышестоящего органа.

В ином случае виновный должен понести наказание.

Гипотеза автора подтверждена. Нет возможности по своему желанию совершить правонарушение являясь членом управляющего органа компании и уйти от ответственности.

Данная работа поделена на две части: обязанности члена правления фирмы и ответственность члена правления фирмы.

Автор использовал качественный анализ, изучал законы, решения судов, работы других авторов для достижения намеченной цели.

Kasutatud allikad

Kasutatud kirjandus:

1. **Arumäe, U.** (2012), *Juhtimine ja õigus. II osa. Äriõiguse loengukonspekt*. Tallinn.
2. **Kalaus, T.** (2000) Juhatusel liikmete hoolsuskohustus ja ärilise otsuse reegel üldise õiguse maades. – *Juridica*. Nr 5.
3. **Kõve, V.** (1995). Äriühingu juhatuse liikme kohustused ja vastutus. – *Juridica*. Nr 4.
4. **Kõve, V., Ots, M., Peep, V., Puri T., Tropp M., Vutt, A.** (2003). *Äriõigus. Näidised ja kommentaarid*. Tallinn. Viidatud: Kõve, V. et al.
Lahe, J. (2003). Subjektivse elemendi koht lepingu õigusliku vastutuse eelduste hulgas. – *Juridica*. Nr 4.
5. **Narits, R.** (1995) *Õiguse entsüklopeedia*. Tallinn.
6. **Ojamäe, E.** (2004). Töötaja konkurentsikeeld kui lojaalsuskohustus. – *Juridica*. Nr 2.
7. **Peltzer, M., Brooks, J. P., Hopcroft, T.** (1996) *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, Kommentare*. Köln. Autori tõlk.
8. **Piip, A.** (1995). *Kaubandusõigus ja protsess*. Tallinn.
9. **Saare, K.** (2003). Esindusorgani liikme käitumise omistamisest eraõiguslikule juriidilisele isikule seoses vastutuse küsimusega. – *Juridica*. Nr 10.
10. **Saare, K.** (2004) *Eraõigusliku juriidilise isiku õigussubjektsuse piiritlemine*. Doktoritöö. Tartu.
11. **Schlechtriem, P.** (1999). *Võlaõigus. Üldosa*. 2. trükk. Tallinn.
12. **Tampuu, T.** (2003). Deliktiõigus võlaõigusseaduses. Üldprobleemid ja delikti üldkoosseisul põhinev vastutus. – *Juridica*. Nr 2.
13. **Tampuu, T.** (2003). Deliktiõiguslik vastutus teise isiku tekitatud kahju eest. – *Juridica*. Nr 7.
14. **Toiviainen, H.** (1988) *Osakeyhtiön Hallituksesta*. Helsingi. Autori tõlk.
15. **Varul, P., Kaljurand A., Mailend A., Pikmets H., Tolstov L.** (2005). *Äriühingu juhtorganid. Äriühingu juhtorganite liikmete õigused, kohustused ja vastutus*. Tallinn. Viidatud: Varul, P. et al.

16. **Viilop, M.-P.** (2015). *Äriühingu juhtorgani liikme vastutuse kui rahalise riski kindlustamine*. Tallinn. Magistritöö.

Kasutatud õigusaktid:

17. Kriminaalkoodeks. Kehtestatud 7.05.1992. – RT 1992, 20, 288 ... RT I 1999, 38, 485.
18. Äriseadustik. Vastu võetud 15.02.1995. – RT I 1995, 26, 355 ... RT I, 19.03.2015, 46.
19. Karistuseseadustik. Vastu võetud 06.06.2001. – RT I 2001, 61, 364 ... RT I, 25.09.2015, 7.
20. Võlaõigusseadus. Vastu võetud 26.09.2001. – RT I 2001, 81, 487 ... RT I, 23.03.2015, 75.
21. Tulundusühistuseadus. Vastu võetud 19.12.2001. – RT I 2002, 3, 6 ... RT I, 21.03.2014, 34.
22. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Vastu võetud 27.03.2002. – RT I 2002, 35, 216 ... RT I, 12.03.2015, 106.
23. Pankrotiseadus. Vastu võetud 22.01.2003. – RT I 2003, 17, 95 ... RT I, 21.06.2014, 20.

Kasutatud kohtulahendid:

24. RKKKo 7.09.1999 nr 3-1-1-77-99;
25. RKTKo 23.03.2004 nr 3-1-1-7-04;
26. RKTKo 24.05.2005 nr 3-2-1-53-05;
27. RKKKo 08.05.2009 nr 3-1-1-33-09;
28. PMK 28.08.2013 nr 1-10-90 (07930000199);
29. HMK 22.11.2013 nr 1-13-6889;
30. VMK 30.06.2014 nr 1-14-3737.

Lühendite nimekiri

TsÜS – Tsiviilseadustiku üldosa seadus;

TÜS – Tulundusühistuseadus

VÕS – Võlaõigusseadus;

PankrS – Pankrotiseadus

KarS – Karistusseadustik

ÄS – Äriseadustik

KrK – Kriminaalkoodeks

RKKKo – Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus

RKTKo – Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus

VMK – Viru Maakohus

PMK – Pärnu Maakohus

HMK – Harju Maakohus

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks ning selle alusel ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor:

Üliõpilaskood:

Töö vastab kehtivatele nõuetele.

Juhendaja:

Kaitsmisele lubatud: "....." 2016

TTÜ TK kaitsmiskomisjoni esimees:

.....

(nimi, allkiri)